

МИНИСТЕРСТВО НА ИКОНОМИКАТА

СТРАТЕГИЯ

ЗА НАСЪРЧАВАНЕ НА ИНВЕСТИЦИИТЕ

В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

(2005-2010г.)

Състав на Експертния съвет за подготовка на Стратегия за насърчаване на инвестициите в Република България

(по азбучен ред)

Координатор на Експертния съвет:

- Министерство на икономиката

Министерства:

- Министерство на енергетиката и енергийните ресурси
- Министерство на образованието и науката
- Министерство на околната среда и водите
- Министерство на регионалното развитие и благоустройството
- Министерство на транспорта и съобщенията
- Министерство на труда и социалната политика
- Министерство на финансите

Агенции и правителствени организации:

- Агенция за икономически анализи и прогнози
- Агенция за малки и средни предприятия
- Агенция “Развитие на съобщенията и на информационните и комуникационни технологии”
- Агенция за чуждестранни инвестиции
- Координационен център по информационни, комуникационни и управленски технологии към МС

Академични институции:

- Икономически институт на Българската академия на науките

Организации:

- Българска международна стопанска асоциация
- Българска стопанска камара
- Българска търговско-промишлена палата
- Институт за пазарна икономика
- Национално сдружение на общините в Република България
- Проект на Американската агенция за международно развитие “Реформа в търговското право”
- Съюз на работодателите в България
- Фондация за реформа в местното самоуправление
- Център за икономическо развитие
- Industry Watch Group

- **Фасилитатор на Експертния съвет:** Финера Лимитед

СЪДЪРЖАНИЕ

1. Въведение	4
2. Макроикономическа среда и инвестиционна активност	5
2.1. Основни макроикономически тенденции	5
2.2. Състояние на инвестиционната активност	8
2.2.1. Преки чуждестранни инвестиции	8
2.2.2. Разходи за придобиване на ДМА и придобити ДМА	11
2.2.3. Сравнителен анализ на предприятията с местни и с чуждестранни капитали по икономически дейности (отрасли) и в регионален аспект (по области)	12
2.3. Изводи и перспективи за развитие	17
3. SWOT анализ на условията за насърчаване на инвестициите в България	19
4. Времеви обхват	20
5. Основна цел, допускания и очаквани резултати от изпълнението на стратегията	20
5.1. Основна цел	20
5.2. Допускания	20
5.3. Очаквани резултати от изпълнението на стратегията	21
6. Насоки за насърчаване на инвестициите	22
6.1. Усъвършенстване на общата административна и нормативна среда	22
6.2. Развитие на техническата инфраструктура	29
6.2.1. Транспортна инфраструктура	30
6.2.2. Енергетика	32
6.2.3. Далекосъобщения (телекомуникации)	36
6.2.4. Водоснабдяване и канализация	38
6.3. Повишаване качеството на работната сила	40
6.4. Регионална политика за насърчаване на инвестициите	44
6.5. Подкрепа на инвестициите в иновации и във високотехнологични дейности	48
6.6. Инвестиционен маркетинг	52
6.7. Подобряване на финансовата среда за инвеститорите	55
7. Финансово осигуряване на мерките за насърчаване на инвестициите	59
8. Роля на институциите и неправителствените организации за изпълнение на стратегията	59
9. Мониторинг на изпълнението на стратегията	60
Приложение 1. Приоритетни проекти в областта на техническата инфраструктура	60
Приложение 2. Институции и организации за изпълнението на стратегията	68
Приложение 3. Индикатори за мониторинг на изпълнението на стратегията	71
Приложение 4. Използвани съкращения	74

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Стратегията за насърчаване на инвестициите в Република България е разработена на основание на Закона за насърчаване на инвестициите¹ от Експертен съвет, създаден към Съвета за икономически растеж (СИР), с активното участие и координация от страна на Министерството на икономиката. В Експертния съвет участват представителите в СИР министерства и бизнес организации, както и представители на изпълнителни агенции, неправителствени организации и научни институти².

Основната цел и времевият хоризонт на Стратегията са в съответствие с поставената основна задача в Лисабонската стратегия на Европейския съюз (ЕС) - до 2010 г. ЕС да стане "най-конкурентоспособната, основана на знанието и динамично развиваща се икономика в света, способна на устойчив икономически растеж, с повече и по-добри работни места и по-голяма социална стабилност".

Основната цел, която се поставя в настоящата стратегия, е повишаване на конкурентоспособността на българската икономика и постигане на стабилен и устойчив икономически растеж чрез насърчаване на инвестициите.

Очакваният ефект от реализацията на стратегията е свързан с:

- Повишаване на обема на преките чуждестранни и на местните инвестиции, в резултат на подобряването на инвестиционния и бизнес климат в България;
- По-високо ниво на заетост и доходи на населението;
- По-висок темп на нарастване на инвестициите, заетостта и доходите в икономически изоставащите региони на България;
- Значително подобряване на имиджа на България в чужбина като привлекателно място за инвестиции.

Стратегията за насърчаване на инвестициите се основава на резултатите от анализа на макроикономическите тенденции и състоянието на инвестиционния процес в страната, и е разработена в съответствие със стратегически документи на българското правителство, като:

- Националният план за икономическо развитие (2000-2006 г.); Предприсъединителната икономическа програма; Управленската програма на правителството и др.;
- Стратегии и програми в сферата на инфраструктурата, иновационната политика, регионалното развитие, данъчната политика, малките и средните предприятия и т.н.

В този смисъл, в стратегията се обобщават съществуващи или предвидени в други основни документи конкретни мерки и дейности, като се развиват и нови, свързани с инвестиционната политика и насърчаването на инвестициите. Специално внимание е отделено на провеждането на про-активен инвестиционен маркетинг за стабилно позициониране на България на световните инвестиционни пазари и за преодоляване на конкуренцията в привличането на чуждестранни инвестиции. Изпълнението на предвидените мерки се обуславя и от срока на действие на Националния план за икономическо развитие (до 2006г.) и Националния план за развитие (2007-2013 г.).

Предложените мерки и дейности за насърчаване на инвестициите, обединени в седем насоки, които не са представени в изпълнявани стратегии, програми или инвестиционни проекти, следва да намерят конкретен израз, с ресурсно осигуряване, в програми за реализация на стратегията на национално и регионално равнище, в съответствие със Закона за насърчаване на инвестициите, както и в по-нататъшно развитие на нормативната уредба, свързана с инвестициите и общата бизнес среда.

¹ Закон за насърчаване на инвестициите (изм. и доп. на Закона за чуждестранните инвестиции и попр., бр. 40/2004 г. – в сила от 04.08.2004 г.)

² В състава на Експертния съвет участват общо 34 експерти, разпределени в 7 работни групи, в съответствие с насоките за насърчаване на инвестициите.

2. МАКРОИКОНОМИЧЕСКА СРЕДА И ИНВЕСТИЦИОННА АКТИВНОСТ³

2.1. Основни макроикономически тенденции

Въпреки забавянето на темповете на икономически растеж в Световната икономика през периода 2000 – 2004 г., в условията на макроикономическа и финансова стабилност, България отбелязва значителен икономически напредък, като макроикономическите индикатори нееднозначно показват постигнатото.

Икономическият растеж на страната от отрицателен през 1997 г. (-5.6%) става положителен, като от 2000 г. насам постоянно надвишава равнището от 4%. В този смисъл може да се твърди, че икономиката на България се намира върху траектория на устойчив и ускорен икономически растеж.

Стойностният обем на **брутният вътрешен продукт** през 2004 г. по текущи цени достига 38 млрд.лв. Реализираният реален растеж спрямо 2003 г. е 5,6%.

Прогнозите са, че растежът на БВП за следващите три години ще бъде над 5,0%, като предпоставка за постигането му са запазване на ръста на инвестициите, повишаване на износа и потреблението.

От категориите на крайно използвания БВП през 2004 г. **брутото капиталообразуване в основен капитал** нараства реално с 12,0% и достигат относителен дял от 20,9% в общия обем на БВП. Реалните растежи на потреблението и износа, като двигатели на растежа са съответно 5% и 13,1%.

Брутна добавена стойност, реализирана от субектите на националната икономика през 2004 г. възлиза на 32,94 млрд.лв. Реалният стойностен обем на показателя е с 5,4% по-висок от този достигнат през 2003 г., като предпоставките за реализирането на този резултат по икономически сектори са както следва:

- Ръст на добавената стойност на отраслите от индустриалния сектор от 5.3%, като индустрията създава 30,0% от добавената стойност в икономиката.
- Нарастване на добавената стойност (по съпоставими цени), създадена от сектора на услугите, за 2004 година в размер на 6,0%, като дялът на сектора в общата добавена стойност е 59,1%.
- Дялът на аграрния сектор в добавената стойност е 10,9%, като ръстът е едва 2,2%.

Брутна добавена стойност, анализирана по форми на собственост показва значително увеличение на дела на частния сектор за разглеждания период, а именно от 71.4% през 2001 г. до 76,5% през 2004 г.

Инфлационните процеси в страната след 2000 г. се характеризират със стабилност. Инфлацията в края на годината се понижава от 11,4% през 2000 г. до 4,0% през 2004 г. Инфлацията в края на 2005 г. се очаква да бъде 3.1%, а прогнозите за инфлацията през периода 2006-2007 г. са тя да се движи около 3.5%. Прогнозираното по-ниско равнище на инфлацията през 2005 г. се дължи на това, че за разлика от предишни години администрираните цени се очаква да нарастват минимално – с около 2,6%. Прогнозната инфлация при търгуемите стоки се очаква да бъде 1,5%, което е породено и от силната конкуренция от внос.

Безработицата в страната, подобно на инфлацията, намалява през последните години, като основна причина за това е провежданата активна политика на правителството за насърчаване на заетостта.

По отношение броя на безработните лица, през 2004 г. се наблюдава намаление с 49,3 хил. души или с 11,1% спрямо 2003 г. В периода от 2000г. насам нивото на безработица устойчиво намалява, като за 2003 г. безработицата спадна до 13.52%. В края на 2004 г., беше отбелязано едно от най-ниските нива на безработица за последните шест години – 12.16%.

³ Източник на информацията: Национален статистически институт, Българска народна банка, Агенция за икономически анализи и прогнози, Министерство на финансите, Предприсъединителна икономическа програма (2004 – 2007 г.), вкл. изготвени аналитични материали.

Прогнозите са за намаляване на нивото на безработица и достигане през 2007 г. до нива под 10%.

В периода 1998-2004 г. най-ниско **равнище на заетост** се наблюдава през 2001 г. – 39,8%, след което то постепенно нараства и достига 43,7% през 2003 година. През 2004 г. заетите лица са 2 922,2 хил., което е с 88,2 хил. или с 3,1% повече в сравнение с 2003 година. Тенденцията за следващите три години е нарастване, изразено с около 2% средногодишен прираст.

Нарастването на общия брой на заетите в страната се обуславя предимно от наблюдаваното оживление в частния сектор на икономиката. Може да се твърди, че от 2002 г. насам се наблюдава процес, при който растежът на икономиката се изразява не само в нарастване на генерирания реален доход, но и в нарастване броя на заетите.

В периода 2005-2007 г. се очаква да се запази постоянната тенденция на нарастване на заетостта и намаляване на безработицата в страната. Положителните тенденции в развитието на основните индикатори на пазара на труда ще бъдат свързани предимно със запазване на макроикономическата стабилност и устойчивия икономически растеж. Увеличението на заетостта ще идва предимно от частния сектор, който ще продължи да разкрива нови работни места. Вероятно, влияние за нарастването на общия брой на заетите лица ще има и реализацията на активните програми и мерки на пазара на труда.

През 2004 г. **средната годишна брутна работна заплата** за страната достига 3 936 лв., като нараства в номинално изражение с 15,5% в сравнение с 2003 г. Пак спрямо предходната година, през 2003 г. реалната средна работна заплата нараства със 7,7%, а реалната минимална работна заплата – със 7,5%. Най-висока средна годишна работна заплата получават работещите във сферата на финансовото посредничество – 8 580 лв., следвани от наетите в снабдяването с електроенергия, газ и вода – 6 648 лв. и наетите в добивната промишленост – 5 964 лв.

Прогнозите за динамиката на средната годишна работна заплата през следващите три години показва нарастване и достигане през 2007 г. на нива от около 4 000 - 5 000 лева.

След 2001 г. се наблюдава цикличност в **дефицита по текущата сметка**, както в номинално изражение, така и като процент от БВП. През 2003 г. дефицитът по текущата сметка на платежния баланс възлезе на 1 630.2 млн. евро или 9,3% от БВП. През 2004 г. се наблюдаваше подобрене на показателя като дефицитът е в размер на 1447.1 млн. евро или 7,4% от БВП. Подобриеното спрямо предходната година е в размер на 11,2%. Очакванията за дефицита по текущата сметка през 2005 г. са за около 7,4% от БВП.

Основният компонент, допринасящ за високия дефицит на текущата сметка през разглеждания период е състоянието на **търговското салдо**. Бързите темпове на растеж на **износа** все още изостават от високия растеж на вноса (изключение 2002 г.). Така например през 2003 г. номинално износоът нараства с 10,0% срещу ръст на вноса от 14,4%. Ръстът на износа през 2004 г. е 19,9%, а ръстът на **вноса** – 20,1%, което съответства на износ от 7993.9 млн. евро и внос от 10 711.8 млн. евро.

Като следствие от тази динамика търговското салдо за януари – декември 2004 г. е отрицателно в размер на 2 718 млн. евро (14% от БВП), като дефицитът се увеличава с 518.4 млн. евро спрямо същия период на 2003 г. (дефицит в размер на 2 199.6 млн. евро или, 12.5% от БВП).

Основни фактори за силния внос на стоки е увеличеното потребление, свързано с ръста на заплатите и заетостта, кредитите за домакинствата, отложеното потребление през последните години и подобрените очаквания за бъдещи доходи.

Увеличената инвестиционна активност е следващият фактор, който оказва влияние върху растежа на вноса. Перспективите на България за членство в ЕС и приемането на страната в НАТО са стимул за високия ръст на ПЧИ, а нарастващите банкови кредити са предпоставка за ръста на вътрешно финансираните инвестиции.

Прогнозите за 2005 г. включват намаляване на номиналния ръст на вноса и износа, поради предположението за по-ниски цени и на вноса и на износа. През 2005 г. се очаква понижаване на средните цени на металите и петрола. В крайна сметка прогнозите са за запазване на търговския дефицит около 14%.

Важен фактор за ограничаване на дефицита по текущата сметка има салдото по **услугите**, което за 2004 г. е положително в размер на 723.5 млн. евро (3.7% от БВП), като нараства с 200.3

млн. евро спрямо 2003 г., когато също е било положително в размер на 523.2 млн. евро (3% от БВП). Салдото от **пътувания** за периода януари – декември 2004 г. е 970.7 млн. евро (5% от БВП), докато за същия период на 2003 г. възлиза на 798.9 млн. евро (4.5% от БВП). Посочените данни нееднозначно показват ролята на **туризма** за подобряване на текущата сметка, като прогнозите за 2005 г. са, че услугите и в частност туризма ще продължат да бъдат основен източник на приходи и ще покриват около 30% от търговския дефицит.

През януари – декември 2004 г. нетните постъпления от **текущи трансфери** възлизат на 888.1 млн. евро (4.6% от БВП) при 612.6 млн. евро (3.5% от БВП) за същия период на 2003 г. като се увеличават с 275.5 млн. евро. Това увеличение се дължи предимно на притока на частни трансфери на българи от чужбина. Очакванията са, че през 2005 г. тези трансфери ще покрият над 30% от търговския дефицит. В същото време трябва да се има предвид, че голяма част от тези средства се използват за закупуване на вносни потребителски стоки, което увеличава вноса.

През 2003 г., така и през 2004 г. потоците по финансовата сметка генерират положително салдо и покриват изцяло дефицита на текущата сметка.

За януари – декември 2004 г. **финансовата сметка** е положителна в размер на 2707.5 млн. евро при положителна в размер на 2325 млн. евро за същия период на 2003 г.

Основна причина за това подобрене е нарастването на получените кредити за нефинансовия сектор от чужбина, както и на увеличаването на депозитите на нерезиденти в български търговски банки. Причината за нарасналите потоци по финансовата сметка са ниските нива на външните лихвени проценти, което прави изгодно за чуждите банки отпускането на заеми с по-висока възвръщаемост в лева. Тези потоци ще запазят посоката си към страната, тъй като не се очаква значителна промяна в лихвения диференциал между България и ЕС или САЩ през 2005 г. Влияние е възможно да окаже само драстично ограничаване на ръста на кредитите в България.

Дефицитът по текущата сметка традиционно се финансира почти изцяло от постъпващите в страната преки чуждестранни инвестиции, като през 2004 г. това покритие е 146.1%, при 113.5% за 2003 г. Очакванията за 2005 г. са, че сумата на преките чуждестранни инвестиции в България ще покрият изцяло дефицита по текущата сметка.

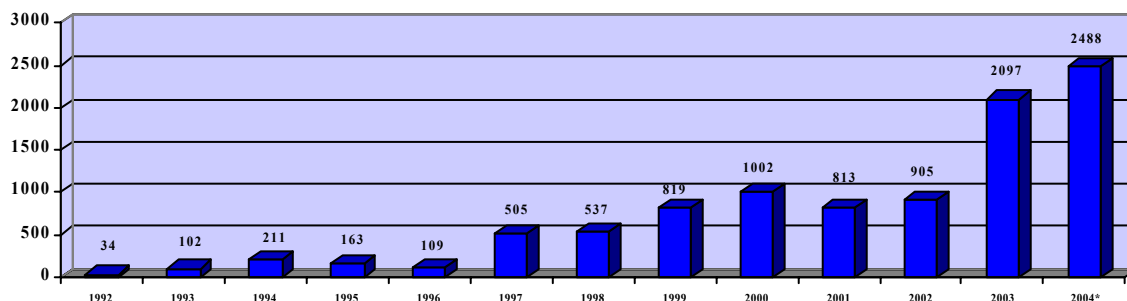
През периода 1997-2004 г. се наблюдава тенденция на трайно намаление на **държавния дълг** като дял от БВП до 40,9% в края на декември 2004 г. Тази тенденция е резултат от провежданата активна политика по управление на дълга през последните години. От 2002 г. насам България покрива критерия от Маастрихт за процентно съотношение държавен дълг/БВП под 60%.

2.2. Състояние на инвестиционната активност

2.2.1. Преки чуждестранни инвестиции

По предварителни данни на БНБ преките чуждестранни инвестиции в България за 2004 г. възлизат на рекордните за последните 13 години 2114,2 млн.евро или 2487,5 млн.щ.д (10,1% от БВП) при 1850,5 млн.евро за 2003 г. или 2096,9 млн.щ.д. (10,5% от БВП).

Графика 1: Преки чуждестранни инвестиции по години за 1992-2004г. в млн. щ.д.

Източник: Българска народна банка, * -Данните за 2004 г. са предварителни

За 4 години от 2001 г. до 2004 г. България е привлякла над 5,8 млрд. евро(или 6,3 млрд.щ.д.) чуждестранни инвестиции, което е близо два пъти повече, отколкото за 9 годишния период от 1992 – 2000 г. /по данни на БНБ/. През 2004 г. ПЧИ се увеличават с 263 млн.евро или с 14,2% спрямо 2003 г., а нарастването спрямо 2001 г. е над 2 пъти.

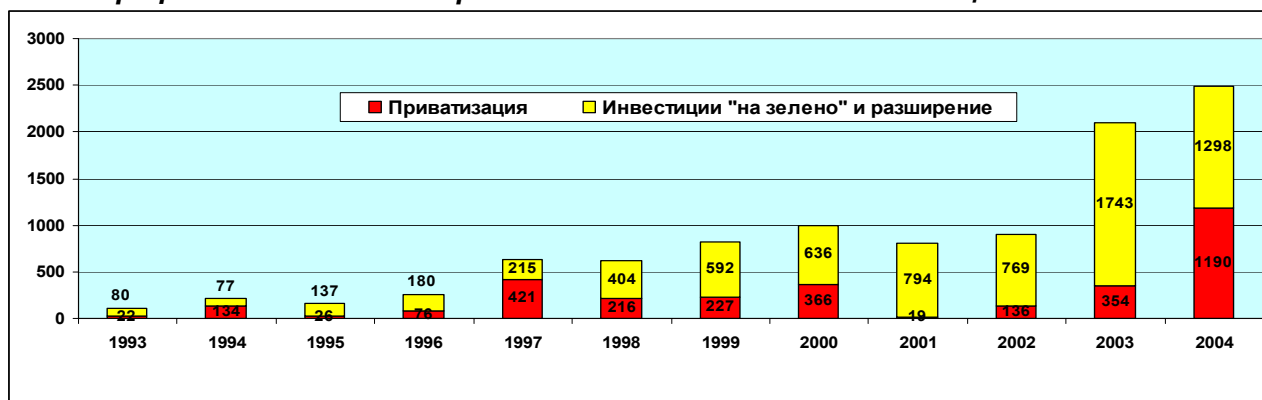
За периода 1992 г. - 2004 г. водещи позиции в структурата на инвеститорите по страни имат: Австрия с 16,4 % дял от общия размер ПЧИ в България, следвана от Гърция-10,2%, Холандия-9,2% и Германия –9,0%, Италия -7%. САЩ, Белгия и Люксембург, Унгария и Кипър имат по 5% дял в общия обем на чуждестранните инвестиции.

За сравнение през 2004 г. най-много инвестиции са привлечени от Австрия (37,3% от общия размер на ПЧИ) или 734,1 млн. евро, Чехия (15,1%) или 282,5 млн.евро и Холандия (15.4%) или 272,9млн. евро.

За последните 4 години инвестициите от страните на Европейския съюз/15-те/ съставляват 70% от общия размер на ПЧИ в страната, като с водещи позиции между страните членки са: Австрия – 21%, следвана от Гърция-14,5% и Холандия-10,8%.

За периода 1992 – 2004 г. чуждестранните инвестиции “на зелено” и тези за разширение са близо 7 млрд. щ.д. и имат преобладаващ дял от 68.6 % от общия обем ПЧИ за периода.

Графика 2: ПЧИ в България по видове и по години в млн.щ.д.

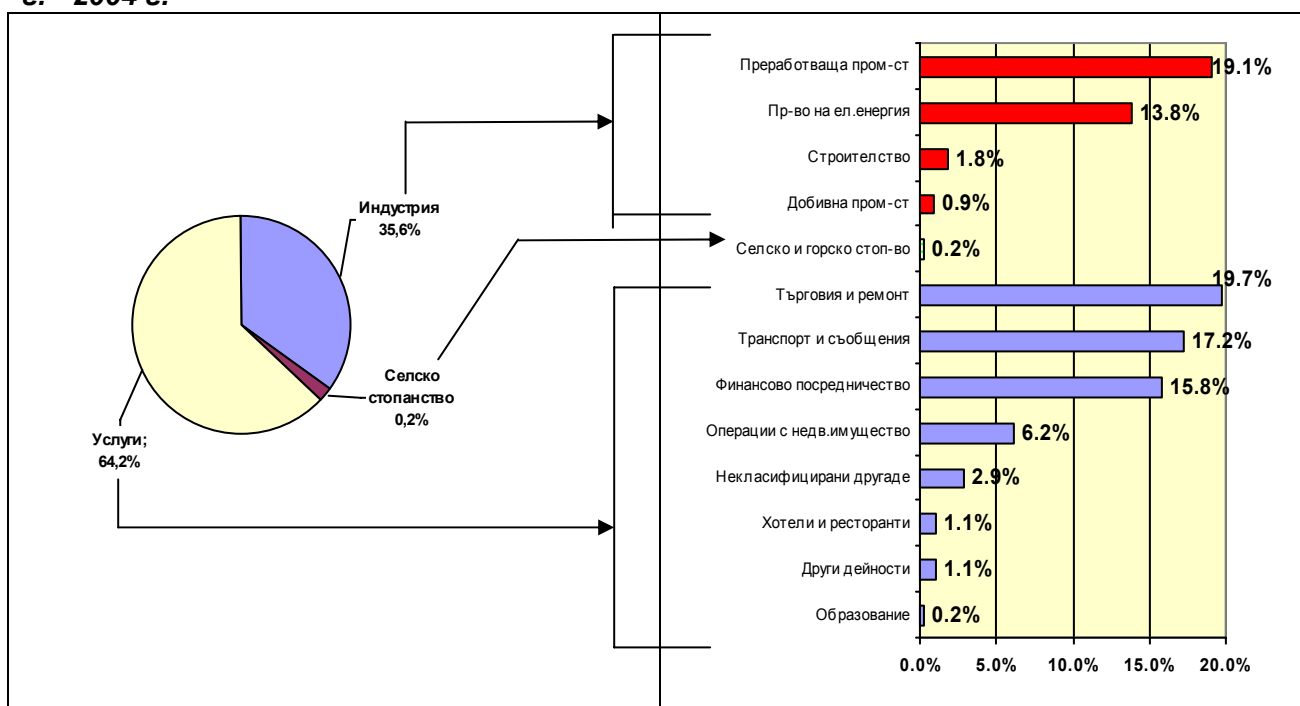
Източник: 1992-1998г. – Министерство на финансите; 1999 – 2004г. -БНБ

Само за последните четири години /2001-2004 г./ привлечените чуждестранни инвестиции "на зелено" и тези за разширяване възлизат на 4,6 млрд. щ.д., което е 66% от обема на този вид инвестиции за периода 1992 – 2004 г., с най-високи стойности през последните 4 години и изразени два пика през 2003 и 2004 г.

ПЧИ от приватизация отбелязва рекордна стойност от 1,2 млрд. щ.д. през 2004 г. и същевременно най-висок дял от 47,8% в общия обем на чуждестранните инвестиции, в сравнение с предходните три години. ПЧИ от приватизация през изминалата 2004 г. са над 37% от всички приходи от приватизация за последните 13 години.

За периода 2001-2004 г. най-много са преките чуждестранни инвестиции в отраслите: "Търговия и ремонт" (19,7%), "Преработваща промишленост" (19,1 %); Транспорт, складиране и съобщения" (17,2%), "Финансово посредничество" (15,8 % от общия размер на ПЧИ), следвани от останалите икономически отрасли. За този период най-голям относителен дял има сектора на услугите (64,2%), следван от този на индустрията (35,6%).

Графика 3: Преки чуждестранни инвестиции по сектори (с натрупване) за периода 2001 г. - 2004 г.

Източник: Българска народна банка, *-Данните за 2004 г. са предварителни

За 2004 г., с най-голям относителен дял в общия размер на преките чуждестранни инвестиции е отрасъл "Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия, газообразни горива и вода" (37,2% от общия размер ПЧИ), следван от отрасли - "Транспорт, складиране и съобщения" (17,3%), "Търговия, ремонт и техническо обслужване на автомобили, мотоциклети, на лични вещи и стоки за домакинството" (14,7%) и "Преработваща промишленост" (10,5%).

По отраслова структура най-големите инвеститори през 2004 г. са от водещите отрасли в структурата на преките чуждестранни инвестиции, както следва:

-В отрасъл "Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия, газообразни горива и вода" – дружества като **CEZ**, Чехия; **EVN**, Австрия и **E.ON**, Германия участвали в приватизацията на Електроразпределителните дружества в София, София област, Плевен, Пловдив, Стара Загора, Варна и Горна Оряховица и др.

-В отрасъл "Транспорт, складиране и съобщения" – "Вива Венчърс", Австрия; "Космо България Мобайл" ЕАД, Гърция и др.

-В отрасъл “Търговия, ремонт и техническо обслужване” – “Лукойл – Петрол” АД, Холандия; “ОМВ България” ЕООД, Австрия; “Кнауф” ЕООД, Австрия и др.

-В отрасъл “Преработваща промишленост” – “Юмикор мед” АД, Холандия; “Идеал Стандарт България” АД, Холандия и Белгия; “Карлсберг България” АД, Дания и др.

-В отрасъл “Финансово посредничество” – “Райфайзенбанк” ЕАД, Австрия; ОTR Груп, Унгария; “ОББ” АД, Гърция и др.

Регионалната структура на ПЧИ показва, че за периода 1992-2004 г. от общо реализирани чуждестранни инвестиции (близо 10 млрд.щ.д.), повече от 57% са съсредоточени в област София-град, следвани от Варненска (8.6%), Пловдивска област(7%) Софийска област(5.1%). За 13 годишния период, 15 области имат дял под 1% от общия обем на чуждестранните инвестиции, а с най-голямо изоставане са областите – Силистренска, Кърджалийска и Кюстендилска.

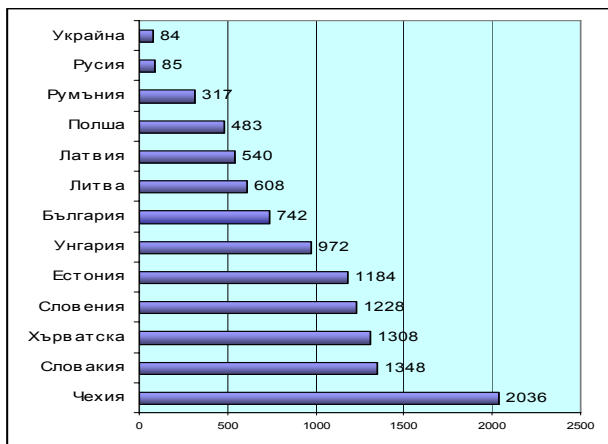
Конкурентни позиции на България

В България, постигнатият обем на преките чуждестранни инвестиции представляващи 10.1% от БВП за 2004 г., е най-високото ниво спрямо останалите страни в Централна и Източна Европа (7,2% като процент от БВП са инвестициите в Румъния, 4,4% в Чехия и т.н.).

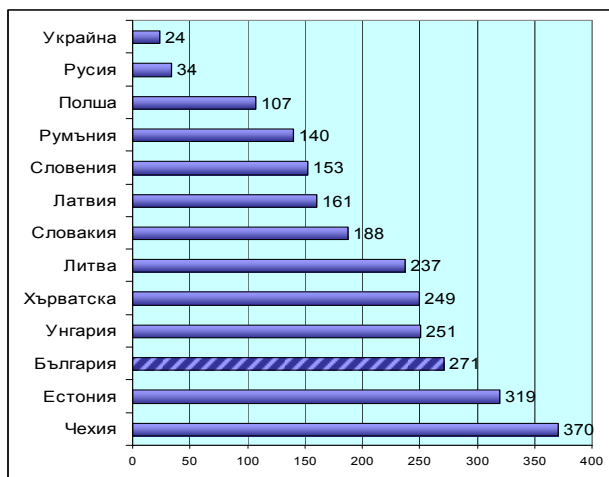
За периода 1992-2003 г. преките чуждестранни инвестиции на глава от населението за България в сравнение със страните от Централна и Източна Европа(ЦИЕ) показва ниски стойности като страната ни заема 10 място. За този период показателят е по-висок с 2.3 пъти в Хърватска, Словения и Словакия, 2.6 пъти в Унгария, 3.3 в Естония и 4.7 в Чехия. Тази тенденция се пречупва за последните години.

За периода 2001-2004 г., в сравнение със страните от (ЦИЕ), България заема средни позиции /7-мо място/ по показателя чуждестранни инвестиции на глава от населението, изпреварваща страни като Полша, Литва, Румъния и други. След 2001 г. и особено през 2003 и 2004 г. позициите на страната ни спрямо останалите страни в Централна и Източна Европа се променя. България се придвижва от 9-то място през 2001 г. до челните позиции - 3-то място през 2003 и 2004 г. по чуждестранни инвестиции на глава от населението между страните в Централна и Източна Европа.

Графика 4: ПЧИ на глава от населението сумарно за периода 2001-2004 г. по страни в ЦИЕ /евро/

Графика 5: ПЧИ на глава от населението за 2004 г. по страни в ЦИЕ /евро/

Данните за 2004 г. са прогнози за всички страни, с източник: Bank Austria Creditanstalt или националните банки на съответните страни, към март 2005г., вкл. за България (за 2003 и 2004 г. данните са с източник БНБ)

2.2.2. Разходи за придобиване и придобити дълготрайни материални активи (ДМА)

За периода 2000-2003 г.⁴ разходите за придобиване на ДМА⁵ показват стабилна тенденция за нарастване като от 5 409 млн. лв. през 2000 г. достигат 8 503 млн. лв. през 2003 г., или се увеличават с 57.2% по текущи цени.

В общите разходи за придобиване на ДМА през 2003 г. относителният дял на извършените разходи за строителство на сгради и строителни съоръжения е 35.3% и остава почти непроменен в сравнение с 2002 г., а дялът на разходите за машини и оборудване достига 57.5%, като се увеличава с 3.8 пункта в сравнение с предходната година.

В обема на придобитите ДМА през периода 2001-2003 г. най-голям относителен дял имат разходите за "Машини, оборудване и транспортни средства", съответно 51% за 2001 г., 53.7% за 2002 г. и 57.5% за 2003 г., следвани от "Сгради и строителни съоръжения", съответно 37.1% за 2001 г., 34.7% за 2002 г. и 35.3% за 2003 г.

Настъпилите структурни промени в икономиката и установяването на пазарни условия влияят положително върху инвестиционната активност на стопанските субекти. През периода 1998 – 2003 г. почти не се променят вече установените съотношения на разходите за придобиване на ДМА между отделните икономически сектори в страната. Запазва се формиралата се тенденция на насочване на по-голяма част от инвестициите към сектор „Услуги“, чийто относителен дял в общия обем на инвестициите през 2003 г. е 54%, следван от индустриалния сектор с 42.8% и аграрния сектор – 3.2%. Най-голям обем (съответно относителен дял) от общите инвестиции е вложен в преработващата промишленост – 25.6%, следван от: транспорт и съобщения – 21.4% от инвестициите, търговия и ремонт – 16.7%, и снабдяване с електрическа енергия, газ и вода – 9.1%.

През 2003 г. относителният дял на вложените инвестиции в частния сектор е 73.2%, като намалява с над 3 пункта в сравнение с предходната година. Най-голям обем от инвестициите в частния сектор е вложен в преработващата промишленост – 34.3%. Следват търговията и ремонтът – 22.8%, и транспортът и съобщенията – 16.3%. Инвестициите в общественения сектор са насочени основно в транспорта и съобщенията – 35.3%, в снабдяването с електрическа енергия, газ и вода – 30.5%, и в държавното управление и задължителното обществено осигуряване – 15%.

Придобитите ДМА през 2003 г. са за 7583 млн. лв., като в по-голямата си част това са обекти на: преработващата промишленост – 29.9%, транспорта и съобщенията – 20.7%, търговията и ремонта – 16.1%, и снабдяването с електрическа енергия, газ и вода – 6.7%.

Относителният дял на придобитите дълготрайни материални активи в частния сектор е значителен и достига 80.2% от общо придобитите ДМА. Съотношението между придобитите и разходите за придобиване на ДМА през 2003 г. е 89.2% и намалява спрямо предходната година с над 7%.

Регионалното разпределение на инвестициите в ДМА показва изключително подчертан дисбаланс. Югозападният район се отличава с най-високите инвестиционни разходи – над 52% за 2003 г., което се обуславя от столицата /с инвестиции близо половината от тези в страната/. През последните години и в останалите райони на страната, макар и в по-малки размери, се наблюдава трайна тенденция на нарастване на направените разходи за придобиване на ДМА. Най-ниско ниво на направени разходи за ДМА е отбелязано в Северозападен район – 5% от общите инвестиции за 2003 г., независимо от тяхното почти двойно нарастване спрямо 2000 г.

Увеличаването на размера както на направените разходи за придобиване на ДМА, така и на придобитите ДМА през последните три години е следствие от направените вътрешни инвестиции на фирмите, породени основно от предстоящото членство на България в ЕС и въвеждането на европейското законодателство и изисквания към произвежданите стоки и услуги.

⁴ По последни данни на НСИ

⁵ Разходите за придобиване на ДМА включват фактически извършените разходи за изграждане на сгради и инженерни строителни съоръжения, за доставка и монтаж на ДМА, за закупуване на машини, съоръжения, оборудване и транспортни средства, за геоложки и хидроложки проучвания, за проучвателни и проектантски работи, обслужващи строителството и други разходи, свързани с придобиването на ДМА.

Осъзнавайки това, българските мениджъри активно работят за внедряването и прилагането на европейските изисквания, което от своя страна ще повиши тяхната конкурентоспособност и ще улесни достъпа до Общия европейски пазар.

Чрез реализирането на нови инвестиции за технологично обновяване на производството си, производствените компании в страната увеличават своята конкурентоспособност и експортна насоченост на продукцията. Направените проучвания⁶ сочат, че основните фактори стимулиращи инвестиционната активност на българските предприятия в промишлеността степенувани по важност са:

1. Търсенето на продукцията, което има най-стимулиращо влияние, като се има предвид степента на използване на оборудването и перспективите за продажби.

2. Финансовите ресурси и очакваните печалби, разбирани като достъпа до ресурси за инвестиции и тяхната възвращаемост.

3. Техническите фактори, като се има предвид технологическите разработки, достъпа до работна сила и нейното равнище спрямо новите технологии, както и техническите условия, създадени от обществените институции, при които се дава разрешение за инвестиции.

2.2.3. Сравнителен анализ на предприятията с местни и с чуждестранни капитали по икономически дейности (отрасли) и в регионален аспект (по области)

Обхват на изследването

Количествените данни, използвани в сравнителния анализ за периода 2000-2002 г.⁷ са получени от Националния статистически институт по специална поръчка на Министерство на икономиката в средата на 2004 г.

В изследването са включени 39 160 предприятия с местни капитали (ПМК) и 5 187 предприятия с чуждестранни капитали (ПЧК). Те са подбрани така, че това да бъде представителна извадка за българските предприятия. Сумарните показатели на предприятията дават информация за състоянието на отделните сектори на българската икономика, като не са включени предприятията от финансовия сектор. Показателите обхващат 2000 г., 2001 г. и 2002 г. Към този момент НСИ не разполагаше с данни за 2003 г.

В категорията "Предприятия с местни капитали" са включени само такива предприятия, в които участието на български капитали е мажоритарно (над 50%). В категорията "Предприятия с чуждестранни капитали" са включени тези, в които чуждестранното участие в капитала е мажоритарно (над 50%).

Брутна добавена стойност

Като основен показател за развитието на отраслите и областите е приет показателят брутната добавена стойност (БДС), като отделните сфери на икономическата дейност се характеризират с различна интензивност на развитие през разглеждания период.

През последните три години се наблюдава трайна тенденция на значително нарастване на БДС както при предприятията с местни капитали, така и при предприятията с чуждестранни капитали в следните отрасли:

- Транспорт, складиране и съобщения;
- Търговия, ремонт и техническо обслужване на автомобили и мотоциклети, на лични вещи и на стоки за домакинството;
- Производство на текстил и изделия от текстил; производство на облекло;
- Производство на дървесна маса, хартия, картон и изделия от хартия и картон.

Постоянен ръст на БДС през изследваните три години се отчита само при предприятията с ПМК в следните сектори:

- Хотели и ресторанти;
- Производство на дървен материал и изделия от него, без мебели.

⁶ От последното проучване през 2004 г., от периодично провежданите бизнес наблюдения, които се финансират съвместно от НСИ и Европейската комисия съгласно подписани споразумения между двете институции

⁷ Предстои получаването и обработката на данните за 2003г., както и следващите, за периодична актуализация.

Постоянен ръст на БДС през изследваните три години се отчита само при предприятията с ПЧК в следните сектори:

- Търговия, ремонт и техническо обслужване на автомобили и мотоциклети, на лични вещи и на стоки за домакинството;
- Производство на електро-, оптично и друго оборудване;
- Производство на машини и оборудване;
- Строителство.

Постоянен спад на БДС през изследваните три години се отчита едновременно при предприятията с ПМК и при предприятията с ПЧК в следните сектори:

- Металургия и производство на метални изделия, без производство на машини и оборудване
- Производство на кокс и рафинирани нефтопродукти
- Производство на химични вещества, химични продукти и химични влакна.

През периода 2000-2002 г. брутната добавена стойност, създадена от предприятията с местни и чуждестранни капитали в Югозападния район за планиране, значително превъзхожда останалите райони за планиране в страната. Основна причина за това са сериозните инвестиции в област София-град, Благоевградска и Софийска област.

Относителният дял на БДС в предприятията с местни капитали за София-град достига около 45% от общата добавената стойност за страната. Прекратяването на дейността на структуроопределящи предприятия в някои от областите довежда до спад на брутната добавената стойност в Бургаска, Врачанска и Софийска област.

Областните центрове - София, Варна, Габрово и Пловдив - са предпочитани градове за реализация на чуждестранни инвестиции, като в тях се формира и по-висока БДС.

Основно значение за стойността на този показател има наличието и състоянието на големи и структуроопределящи предприятия в съответните области.

Извод:

Предприятията с чуждестранни капитали представляващи 11,7% от общия брой разглеждани предприятия осигуряват приблизително половината от БДС в следните сектори:

- Транспорт, складиране и съобщения
- Търговия, ремонт и техническо обслужване на автомобили и мотоциклети, на лични вещи и на стоки за домакинството
- Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия

Брой заети лица

Заетостта в националната икономика се определя почти изцяло от заетостта в стоте най-големи фирми, които са съсредоточени в малко на брой отрасли, като химическа промишленост; металургия; производство и разпределение на електроенергия, газ и вода; транспорт и съобщения.

Най-много заети лица при предприятията ПМК са секторите:

- Търговия, ремонт и техническо обслужване на автомобили и мотоциклети, на лични вещи и на стоки за домакинството;
- Транспорт, складиране и съобщения;
- Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло.

В групата на предприятията с чуждестранни капитали най-голям е делът на заетостта в секторите:

- Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло;
- Търговия, ремонт и техническо обслужване на автомобили и мотоциклети, на лични вещи и на стоки за домакинството;
- Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия.

Има и редица отрасли, в които се наблюдава обратна тенденция - спад на броя на заетите ("Производство на химични вещества, химични продукти и химични влакна", "Производство на продукти от други неметални минерални суровини" и др.), дължащо се основно на подобряване

на технологиите, въвеждане на нови машини и оборудване, както и на повишаване квалификацията на персонала.

Формираните тенденции в национален мащаб се запазват и на областно ниво. Броят на заетите лица по области съответства на разпределението на реализираните инвестиции в тях.

Извод:

Разпределението на заетите лица е пропорционално в предприятията с чуждестранни капитали и в тези с местни капитали, като персоналят във всички предприятия с ПЧК е средно 16% от персоналят в предприятията с ПМК.

Средна годишна работна заплата

Значителна част от инвеститорите в страната имат много добре изградена корпоративна политика по отношение на персонала. Усилията и средствата на предприятията са насочени към развитие на способностите на служителите, повишаване на квалификацията, обогатяване на знанията и опита им, подобряване условията на труд и повишаване на жизнения стандарт на работещите и семействата им.

Общо за двете групи предприятия най-висок за 2002 г. спрямо 2000 г. е ръстът на средната годишна работна заплата в отрасли:

- Транспорт, складиране и съобщения” (47,2%);
- Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия, газообразни горива и вода (44,3%).

При предприятията с местни капитали за периода 2000-2002 г. е характерно трайно нарастване на средната годишна работна заплата в отраслите:

- Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия, газообразни горива и вода (ръст от 16,8% за 2002 г. спрямо 2000 г.);
- Добив, без добива на енергийни ресурси (ръст от 12,9% за 2002 г. спрямо 2000 г.).

При предприятията с чуждестранни капитали отраслите с най-голяма средна годишна работна заплата са:

- Операции с недвижими имоти, наемодателска дейност и бизнес услуги – ръст от 18% за 2002 г. спрямо 2000 г.;
- Добив, без добива на енергийни ресурси – ръст от 4,5% през 2002 г. спрямо 2000 г.

Средната годишна работна заплата по области силно се влияе от големите предприятия в областта, като за разглеждания период се отчита трайна тенденция на нарастването и в повечето области. С най-висока средна работна заплата при предприятията с местни капитали са областите Враца, Бургас и София-град, а при предприятията с чуждестранни капитали областите – Разград, София-град и София област.

В същото време, областите с най-нисък разход на труд в предприятията както с местни капитали, така и с чуждестранни капитали, са Смолян, Видин, Монтана, Сливен и Кърджали.

Извод:

Средната годишна работна заплата е съществено по-голяма в предприятията с чуждестранни капитали в сравнение с тези с местни капитали във всички сектори, с изключение на образование, здравеопазване и селско стопанство.

Производителност на труда

Нарастването на БВП се обуславя от увеличаващата се производителност на труда и заетост. Производителността на труда през периода 2000-2002 г. трайно нараства, като водещите отрасли при предприятията с местни капитали са:

- Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия, газообразни горива и вода;
- Производство на химични вещества, химични продукти и химични влакна;
- Добив на енергийни суровини.

Производителността на труда през периода 2000-2002 г. трайно нараства, като водещите отрасли при предприятията с чуждестранни капитали са:

- Транспорт, складиране и съобщения;
- Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия, газообразни горива и вода;
- Производство на продукти от други неметални минерални суровини.

През разглеждания период и при двете групи предприятия (с местни и чуждестранни капитали) се отчита понижаване на производителността на труда в отраслите:

- Металургия и производство на метални изделия, без производство на машини и оборудване;
- Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия.

Отраслите с най-ниска производителност на труда са:

- Производство на лицеви кожи и изделия от тях;
- Производство на дървен материал и изделия от него, без мебели;
- Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло.

Това се дължи на особено трудоемките производства с ниска брутна добавена стойност и недостатъчно допълнителни инвестиции в нови технологии, машини и оборудване, макар и да създават високо ниво на заетост.

Предвид приключващия процес на приватизация на държавните предприятия, единственият източник на ръст на производителността ще остане промяната на заетостта в частния сектор. Това означава, че производителността на труда се увеличава толкова по-бързо, колкото съществуващите работни места се променят. Това най-вероятно е свързано с "оборот" на работни места в и между отделните индустрии. По-динамичните и конкурентни индустрии, като химическа, дървообработваща и туризъм например, се очаква да променят най-често ръста си на производителност. Наред с това, либерализацията на телекомуникационния сектор може да го направи една от индустриите с най-бързо растяща производителност.

Производителността на труда, измерена като съотношение между брутна добавена стойност и брой заети лица, е както следва:

- в предприятията с местни капитали – 6 573 лв.
- в предприятията с чуждестранни капитали – 12 520 лв.
- средно за всички предприятия – 7 384 лв.

Извод:

Използването на съвременни технологии, оборудване и висококвалифициран персонал в предприятията с чуждестранни капитали е основна предпоставка за близо два пъти по-високата производителност на труда в сравнение с предприятията с местни капитали. През 2002 г. предприятията с ПЧК имат 2,3 пъти по-висока производителност на труда от предприятията с ПМК. Това съотношение се запазва сравнително постоянно през разглеждания период /2000 г. – 2,1; 2001 г.-2,4/

Нетни приходи от продажби

По данни на Националния статистически институт нетните приходи от продажби в голяма част от разглежданите отрасли бележат значително нарастване.

При предприятията с местни капитали с най-висок темп нарастват нетните приходи от продажби през 2002 г. спрямо 2000 г. в отраслите:

- "Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия, газообразни горива и вода (ръст от 62,4%);
- Търговия, ремонт и техническо обслужване на автомобили и мотоциклети, на лични вещи и на стоки за домакинството (ръст от 29,3%);
- Транспорт, складиране и съобщения" (ръст от 23,8%).

При предприятията с чуждестранни капитали с най-висок темп нарастват нетните приходи от продажби през 2002 г. спрямо 2000 г. в отраслите:

- Транспорт, складиране и съобщения" (ръст от 96,7%);
- Търговия, ремонт и техническо обслужване на автомобили и мотоциклети, на лични вещи и на стоки за домакинството (ръст от 35,4%);

- Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия (ръст от 30,4%).

Положителните промени в развитието на сектор “Търговия, ремонт и техническо обслужване на автомобили и мотоциклети, на лични вещи и стоки за домакинството“ намират реален израз в стойността на произведената брутна продукция, като увеличението спрямо предходните години се дължи изцяло на реалния ръст на обема на брутната продукция, тъй като средногодишното равнище на цените остава почти постоянно.

Променената икономическа ситуация и потребности на вътрешния и външния пазар дават отражение на постигнатите резултати от предприятията в страната – при “Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло” има почти двойно увеличение на нетните приходи от продажби, докато при “Производство на кокс, рафинирани нефтопродукти и ядрено гориво” и “Производство на химични вещества, химични продукти и химични влакна” се отчита спад по този показател.

Областите, където са генерирани най-големите стойности на нетни приходи от продажби, са тези, в които са разположени най-големите градове на страната – София, Варна, Пловдив, Бургас и Стара Загора.

На противоположния полюс са Смолянска, Видинска, Ямболска, Монтанска и Кърджалийска област. Основно значение за стойността на този показател има състоянието на големите предприятия в областта, направените инвестиции и състоянието на техническата инфраструктура.

Извод:

Анализът на резултатите показва, че нетните приходи от продажби на предприятията с чуждестранни капитали са почти 2,5 пъти повече от тези, реализирани от предприятията с местни капитали. Тази разлика е характерна за отраслите, реализиращи най-голяма добавена стойност при осъществяване на дейността си.

ИЗНОС

Друг основен показател за изследване на развитието на отраслите и областите е приет показателя “износ”. През периода 2000-2002 г. отраслите, които бележат трайно нарастване на износа сред предприятията с местни капитали са следните:

- Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло (ръст от 58,5% за 2002 г. спрямо 2000 г.);
- Търговия, ремонт и техническо обслужване на автомобили и мотоциклети, на лични вещи и стоки за домакинството (ръст от 15% за 2002 г. спрямо 2000 г.);
- Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия (ръст от 12,3% за 2002 г. спрямо 2000 г.).

През разглеждания период 2000-2002 г. традиционно експортно ориентирани отрасли които бележат спад на техния износ са:

- Металургия и производство на метални изделия, без производство на машини и оборудване;
- Производство на химични вещества, химични продукти и химични влакна.

Предприятията с чуждестранни капитали осъществяват около 49% от износа на всички изследвани предприятия. Най-голям е износът от предприятията с чуждестранни капитали в следните отрасли:

- Производство на текстил и изделия от текстил, производство на облекло (ръст от 122% за 2002 г. спрямо 2000 г.);
- Търговия, ремонт и техническо обслужване на автомобили и мотоциклети, на лични вещи и на стоки за домакинството (ръст от 31,1% за 2002 г. спрямо 2000 г.);
- Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия (ръст от 109% за 2002 г. спрямо 2000 г.).

Стойностите на показателя износ по области и по години ясно показват постоянна тенденция на нарастване на този показател за всички области в страната. Повишената инвестиционна активност на икономически активните субекти, както и предоставяната им

институционална подкрепа оказват положително влияние върху развитието на икономическата мощ на предприятията, повишават тяхната конкурентоспособност и потенциала за износ на произведените от тях стоки и услуги на международните пазари.

Основен партньор на България при износа през последните години е Италия, следвана от Германия, Гърция и Турция.

Все още районите с високо ниво на безработица са сред районите с ниска икономическа активност, което рефлектира и върху ниските стойности на разглежданите показатели, в т.ч. и върху износа.

Извод:

Предприятията с чуждестранни капитали /11.7% от изследваните предприятия/ реализират близо половината от общия размер на износа. Предприятията с местни капитали, основно реализират продукцията си на вътрешния пазар.

Разходи за придобиване на ДМА и придобити ДМА

Настъпилите структурни промени в икономиката и установяването на пазарни отношения влияят положително върху инвестиционната активност на стопанските субекти. През разглеждания период почти не се променят вече установените съотношения на постоянен ръст на направените разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (ДМА) и придобити ДМА както при предприятията с местни капитали (ръст от 42,1% за 2002 г. спрямо 2000 г.), така и при предприятията с чуждестранни капитали (ръст от 41,3% за 2002 г. спрямо 2000 г.).

Запазва се тенденцията на насочване на по-голяма част от инвестициите към придобиване на “Машини, оборудване и транспортни средства”, следвани от “Сгради, строителни съоръжения и конструкции”, чийто относителен дял в общия обем на инвестициите надвишава 80%.

В общите разходи за придобиване на дълготрайни материални активи през 2002 г. относителният дял на извършените разходи за строителство на сгради и строителни съоръжения е 33,5% при предприятията с местни капитали 23,9% при предприятията с чуждестранни капитали, а делът на разходите за машини и оборудване достига 53,2% при предприятията с местни капитали и 65,9% при предприятията с чуждестранни капитали.

Извод:

Предприятията с чуждестранни капитали, представляващи 11,7% от общия брой изследвани предприятия, осъществяват около 30% от общите разходи за ДМА и придобитите активи в изследваните предприятия.

Резюме:

Предприятията с ПЧК, съставляващи едва 11,7% от общия брой на изследваните предприятия, осигуряват:

- 13,6% от заетите лица;
- 17,8% от разходите за заплати;
- 23,1% от брутната добавена стойност;
- 26,8% от нетните приходи от продажби;
- 48,7% от износа.

2.3. Изводи и перспективи за развитие

Постигнатият значителен ръст на ПЧИ през последните две години се дължи на стабилизирането на икономическата среда в България, перспективите от присъединяването към ЕС през 2007 г. и повишеното институционално доверие.

Според Световният доклад за инвестициите от 2004 г., оповестен от УНКТАД (World Investment Report 2004, UNCTAD) притокът на преки чуждестранни инвестиции в Централна и Източна Европа е спаднал от рекордните 31 млрд. щ.д. през 2002 г. на 21 млрд. щ.д. през 2003 г. Спадът се дължи на края на големите приватизации в Чехия и Словакия. За останалата част на региона спадът в притока на ПЧИ е от 19 на 18 млрд. щ.д. Притокът на инвестиции се покачва в десет държави, включително и в България, а се понижава в други осем. Годишно в Европа се

правят около 2 000 значими инвестиции от близо 1 400 компании и за тях се конкурират около 20 държави. В резултат на тези инвестиции се откриват около 300 000 – 350 000 работни места.

По-нататъшните изводи от годишния доклад - World Investment Report 2004 са:

- Сред 8-те държави, които през май 2004 г. бяха приети в ЕС - Естония, Латвия, Литва, Полша, Словакия, Унгария, Чехия - притокът на капитали е спаднал от 23 млрд. щ.д. през 2002 г. на 11 млрд. щ.д. през 2003 г. За да привлекат инвеститорите, някои от тях намаляват корпоративните данъци. Заедно с ниските заплати и достъпа до субсидиите на ЕС те се превръщат в атрактивни за инвестиции. В другите 11 страни от региона, сред които са България и Румъния, притокът на ПЧИ нараства от 8,6 млрд. щ.д. през 2002 г на 9,5 млрд. щ.д. през 2003 г.
- Очаква се "втора вълна" на инвестиции към кандидатките за членство в ЕС. По експертни мнения, Германия и САЩ ще са основните инвеститори в региона, като инвестициите ще се увеличават предимно в производството на храни, напитки, автомобили, в строителството и в недвижимите имоти.

Очакван ръст на инвестиционната активност в България

Инвестициите се очертават най-динамичния фактор на икономическия растеж. Стабилната политическа среда, ясните перспективи на България за членство в ЕС и приемането на страната ни в НАТО са стимул за ръста на ПЧИ, а ниските лихвени равнища и нарастващите банкови кредити са предпоставка за ръста на вътрешно финансираните инвестиции.

Необходима е подкрепа на нови инвестиционни проекти, които да разширяват националната производствена база и да позволят увеличаване на притока на чуждестранни инвестиции, като едновременно с това се държи сметка за външните икономически условия и националната бизнес среда. Инвестициите в нови технологии и особено в информационни и комуникационни технологии са крайно необходими предвид тенденцията световната икономика да се базира на динамични информационни потоци.

Положителен отзвук в международен план би имало привличането на няколко "знакови" инвестиции, при което добре позиционирани международни компании да дадат приоритет на страната ни пред други държави и така ще послужат като притегателна сила и доказателство за атрактивността на България за допълнителни инвестиции. Големите чуждестранни компании спомагат както за развитието на бизнес средата като цяло, така и за развитието на местните малки и средни предприятия, обслужващи по един или друг начин дейността на инвеститорите.

България вече се явява като предпочитано място за инвестиции в плановете на все повече компании, но съществуват редица резерви свързани с необходимостта от доизграждане и рехабилитация на инфраструктурата, както и в намаляването на административните бариери на централно и местно ниво. Това би допринесло за увеличаване на ръста на ПЧИ на "зелено" в ключови сектори с висока добавена стойност.

Пространствената локализация на местните и чуждестранни инвестиции в България през годините следва модел, изразяващ предпочитанията на инвеститорите да избират региони, които са силно урбанизирани, с добре развита инфраструктура и квалифицирани човешки ресурси. Проучването на опита на страни като Унгария, Чехия и Полша недвусмислено показва, че за привличането на инвеститорите е необходимо изграждането на техническа, транспортна, енергийна и комуникационна инфраструктура. Това е свързано със значителни финансови средства, вкл. от държавния бюджет, които се връщат многократно под формата на увеличени бюджетни приходи в следващите няколко години.

В допълнение, необходимо е да се пренасочи вниманието от обема на ПЧИ към тяхната способност да развиват конкурентни производства и да привличат съвременни технологии с висок елемент на научно-изследователска и развойна дейност.

Отчита се голям потенциал на българската икономика, който може да бъде реализиран през следващите периоди, като нарасне темпа на инвестиционната активност на българските предприемачи, както и ако се поддържа висок приток на преки чуждестранни инвестиции. Това би спомогнало за нарастването на общата заетост в страната и за по-ефективното реструктуриране на съществуващите работни места от по-нископроизводителни към по-високопроизводителни сектори на икономиката.

3. SWOT АНАЛИЗ НА УСЛОВИЯТА ЗА НАСЪРЧАВАНЕ НА ИНВЕСТИЦИИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Настоящият анализ дава обща рамка на възможностите за инвестиране в България – силни и слаби страни, възможности и заплахи. Той спомага за извършването на оценка на бизнес средата, оказваща влияние върху чуждестранните и местните инвестиции.

Дефинирането на слабите страни на инвестиционната среда дава обосновката за приемането на промени в политиката и нормативната рамка. Освен настоящото състояние, анализът взема предвид и потенциалните промени в средата – възможностите и заплахите – които ще повлияят на бъдещата конкурентоспособност на България.

<p>Силни страни</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Политическа, макроикономическа и етническа стабилност. 2. Стабилен и подобряващ се инвестиционен и кредитен рейтинг. 3. Географска близост до страните от ЕС, азиатските пазари и до тези в страните от Общността на независимите държави. 4. Наличие на политическа воля за продължаване на икономическите реформи. 5. Хармонизирана нормативна уредба в България с европейското законодателство. 6. Членство на България в НАТО и присъединяване през 2007 г. към ЕС. 7. Изградена институционална структура и добро трипартитно сътрудничество. 8. Развиващ се сектор от жизнеспособни МСП. 9. Добри производствени традиции в определени отрасли – хранително-вкусова промишленост, туризъм, електротехника, фармацевтика и др. 10. Високо ниво на образование, особено в областта на естествените науки. 11. Наличие на двустранни споразумения за закрила и насърчаване на инвестициите. 12. Конкурентна цена на работната сила и пониски производствени разходи в сравнение със страните в Европа. 13. Ниски общи нива на данъци в сравнение със страните от Европейския съюз. 	<p>Слаби страни</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Недостатъчно ефективна съдебна система. 2. Сравнително малък вътрешен пазар и ограничена покупателна способност на населението. 3. Остаряла и нуждаеща се от обновяване техническа инфраструктура. 4. Динамично променяща се законова среда. 5. Административни и бюрократични пречки за стартиране на бизнес. 6. Недостатъчно добра управленска култура, съчетана с изоставащо и необвързано с нуждите на бизнеса образование. 7. Недостатъчен административен капацитет на местните администрации и липса на система за обслужване на инвеститорите на регионално ниво. 8. Наличие на отделни предпоставки за нелоялна конкуренция. 9. Ограничени фискални и данъчни стимули за насърчаване на инвестициите, особено в сравнение със страните на Централна и Източна Европа.
<p>Възможности</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Нарастване на външното търсене в световен мащаб. 2. Втора инвестиционна вълна от ЕС и пренасочване на инвестиционните потоци към България (вкл. от страни извън ЕС). 3. Положителни ефекти от присъединяването 	<p>Заплахи</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Влошаване на конкурентоспособността на цели отрасли от българската икономика. 2. Задълбочаване на дисбаланса в регионалното развитие и забавяне на процеса на децентрализация. 3. Задълбочаване на демографския проблем

<p>през 2007 г. на България към ЕС – търговска либерализация, движение на хора и капитали и т.н.</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. Развитие на информационното общество. 5. Установяване на връзка между иновационните разработки и практиката. 6. Усвояване на средствата от предприемаческите инструменти и структурните фондове на ЕС. 7. Развитие на пазара за земеделска земя. 8. Улесняване на достъпа до финансиране, особено за малки и средни предприятия и новостартиращи фирми. 9. Развитие на електронното правителство в услуга на бизнеса. 10. Намаляване на преките данъци и социалните осигуровки. 11. Развитие на клъстери като фактор за привличане на ПЧИ в определени отрасли. 12. Развитие на концесиите и публично-частните партньорства като форма за привличане на външен капитал. 	<p>и емиграцията от България (вкл. “изтичането на мозъци”).</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. Нарастване на конкурентния натиск върху МСП след присъединяването на България към ЕС. 5. Исторически обусловена политическа нестабилност в Югоизточна Европа, което намалява атрактивността на региона за чуждестранните инвеститори.
---	---

4. ВРЕМЕВИ ОБХВАТ

Стратегията се фокусира върху периода 2005-2010 г., разделен на два етапа:

- Първи етап: 2005-2006 г. (средносрочен, с продължителност 2 години).

През този период България се подготвя за членство в Европейския съюз и изгражда административен капацитет за успешна интеграция в неговите социално-икономически структури. Едновременно с това компаниите се подготвят за новите условия на бизнес средата.

- Втори етап: 2007-2010 г. (дългосрочен, с продължителност 4 години).

Времевият хоризонт за реализация на мерките се обуславя от срока на действие на Националния план за икономическо развитие до 2006 г. и Националния план за развитие (2007-2013 г.)

След 2007 г. България се очаква да бъде пълноправен член на Европейския съюз, като местните фирми ще бъдат изложени на сериозен конкурентен натиск, докато чуждестранните компании ще разглеждат ползите и недостатъците на членството, предвид извършването на инвестиции в България.

5. ОСНОВНА ЦЕЛ, ДОПУСКАНИЯ И ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА СТРАТЕГИЯТА

5.1. Основна цел

Повишаване на конкурентоспособността на българската икономика и постигане на стабилен и устойчив икономически растеж чрез насърчаване на инвестициите.

5.2. Допускания

- В периода 2005-2010 г. ще бъде запазена посоката на икономическите и социалните реформи, като ще бъдат разкрити нови възможности за стопанско развитие и нарастване на благосъстоянието на населението;
- Политическата и макроикономическата стабилност в България ще бъдат запазени;
- Процесът на приемане на България в Европейския съюз ще продължи съгласно плановете;
- Няма да има съществени икономически сътресения и военни конфликти на регионално ниво и в световен мащаб, които да повлияят негативно на цялостната бизнес среда и имидж на България.

5.3. Очаквани резултати от изпълнението на стратегията

Основните количествено измерими резултати са както следва:

- Нарастване на brutния вътрешен продукт – като абсолютен обем и в процентно съотношение спрямо всяка предходна година;
- Увеличаване на обема на местните и чуждестранните инвестиции:
 - В абсолютни стойности;
 - Като дял от БВП;
 - На глава от населението.
- Нарастване на производителността на труда;
- Увеличаване на доходите и покупателната способност на населението;
- Разкриване на работни места вследствие на инвестиции “на зелено” или разширяване на вече съществуващи производства.

Индикаторите за изпълнението на стратегията са посочени в Приложение 3.

6. НАСОКИ ЗА НАСЪРЧАВАНЕ НА ИНВЕСТИЦИИТЕ

За реализирането на основната цел на стратегията и за постигането на очакваните резултати се предвиждат конкретни мерки и дейности в седем приоритетни насоки:

- 1. Усъвършенстване на общата административна и нормативна среда**
- 2. Развитие на техническата инфраструктура**
- 3. Повишаване качеството на работната сила**
- 4. Регионална политика за насърчаване на инвестициите**
- 5. Подкрепа на инвестициите в иновации и във високотехнологични дейности**
- 6. Инвестиционен маркетинг**
- 7. Подобряване на финансовата среда за инвеститорите**

6.1. УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ НА ОБЩАТА АДМИНИСТРАТИВНА И НОРМАТИВНА СРЕДА ЗА НАСЪРЧАВАНЕ НА ИНВЕСТИЦИИТЕ

Един от основните механизми за подобряване на средата за инвестиции в България е усъвършенстването на нормативната база, определяща рамката за функциониране на бизнеса и оптимизиране на предоставяните от централната и местната изпълнителна власт административни услуги. Съществува необходимост от по-нататъшно развитие и промени в процедурите от гледна точка на времето за осъществяването им, субектите, които издават актовете, механизмът на консултиране със заинтересованите страни в процеса на нормотворчеството, както и за преодоляване на излишните административни нива при вземането на решения за издаването на различни документи.

Всичко това ще позволи предоставянето на по-качествени услуги на бизнеса и насърчаване на инвестиционната активност. Също така ще доведе до приемането на норми на работа, според които предоставянето на качествени услуги ще бъде задача не на отделен кръг служители, а на цялата администрация и ще наложи значителни промени в организацията, управлението, процесите, човешките ресурси и информационните технологии.

Подобряването на административното обслужване на инвеститорите е предмет на специално внимание и в Закона за насърчаване на инвестициите /ЗНИ/. За всеки клас инвестиция централните и териториалните органи на изпълнителната власт и органите на местното самоуправление извършват административно обслужване на инвеститорите в срокове с една трета по-кратки от предвидените по нормативен акт, освен в определените в закона случаи /ЗНИ, чл.15/. Инвеститор, придобил сертификат за първи или втори клас инвестиция, получава от Българската агенция за инвестиции индивидуално административно обслужване пред всички централни и териториални органи на изпълнителната власт и пред органите на местното самоуправление за реализацията на инвестиционния план, ако направи искане за това /ЗНИ, чл.17/.

Подобряването на административното обслужване на инвеститорите е предмет и на проекта за намаляване на административните бариери пред инвеститорите, провеждан от Министерство на икономиката, съвместно с Консултантската служба за чуждестранни инвестиции към Световната банка /FIAS - Foreign Investment Advisory Service/. Проектното задание предвижда идентифициране на административните бариери пред инвеститорите и провеждане на необходимите реформи за отстраняването им. Предстои изготвянето на препоръки и механизми

за намаляване на административните пречки пред бизнеса. Крайната цел е създаването на инструменти за българското правителство за оценка на административната среда.⁸

Подцели:

- Намаляване на разходите за реализация на инвестициите и ускоряване на инвестиционния процес;
- Постигане на фактическа равнопоставеност между местните и чуждестранните инвеститори, и подобряване на условията за конкуренция;
- Повишаване на ефективността на законотворчеството и правораздаването - тяхната бързина, прозрачност и предвидимост;
- Децентрализация и подобряване на възможностите за привличане на инвестиции на регионално и местно ниво.

Предложените мерки и дейности нямат изчерпателен характер поради широкия обхват на тематиката, а само се акцентира върху някои от тях.

Мярка 1: Продължаване на процеса на оптимизиране на регулативните режими

В началото на 2002 г. правителството започна изпълнението на програма за последователно подобряване на бизнес средата чрез облекчаване на лицензионните, разрешителните и регистрационни режими. Междуведомствена работна група за подобряване на бизнес средата извърши пълен преглед на действащите регулативни режими - законови и подзаконовни нормативни актове – предвид тяхното въвеждане и прилагане. Разгледани бяха общо 360 регулативни режима на централната администрация, от които бе направена препоръка за отмяна и облекчаване на 192. В процес на отпадане и облекчаване и вече отпаднали и облекчени са 160 режима или към март 2005 г. изпълнението е 83%.

С приетият Закон за ограничаване на административното регулиране и административния контрол върху стопанската дейност се създадоха общи правила за осъществяване и съответно за ограничаване в разумни граници на административното регулиране и административния контрол на стопанската дейност. С него се въвежда изискването за предварителна оценка на въздействието върху стопанската среда на проектите на нормативни актове, с които се въвеждат нови лицензионни или регистрационни режими, като нови режими могат да бъдат въведени само със закон и др.

Ключовият въпрос на провежданата реформа е не просто намаляването на регулативните тежести, а намирането на оптималния баланс между регулиране и икономическа свобода. Процесът на оптимизиране на регулативните режими следва да продължи със стремеж той да се превърне в постоянен процес. Предприемат се действия за паралелно анализиране и оптимизиране на други режими, извън приетите препоръки и превантивен контрол върху предлагани за въвеждане нови режими. Усилията по оптимизиране на регулативните режими се насочват именно към тези режими, които създават най-големи затруднения за предприемачите.

⁸ Основни институционални партньори от българска страна, по този проект са Министерство на икономиката, дирекция "Инвестиционна политика" и Българска агенция за инвестиции (БАИ). В хода на проекта са проведени редица срещи с представители на бизнес асоциации, браншови камари, неправителствени организации и общини за дефиниране на сериозни проблеми пред бизнеса за навлизане на инвестиции. Бяха определени процедури, които в момента се проучват по-задълбочено от проектния екип и консултантите от FIAS. На базата на извършения анализ ще бъдат изготвени предложения за оптимизирането им. Ще бъдат представени и възможностите за бъдеща оценка на административните процедури от страна на правителството. Предвижда се проектът да завърши в средата на 2005г.

От проведено през 2004 г. социологическо изследване по поръчка и огласено от Министерството на икономиката сред 538 фирми са определени 6 основни процедури, затрудняващи бизнеса, дадени са препоръки за решаване на проблемите, предвиждащи основно въвеждане на обслужването на едно гише. Направено е и изследване на режимите на общинско ниво⁹.

Дейности:

- Продължаване на изпълнението на програмата за облекчаване на лицензионните, разрешителните и регистрационни режими на национално ниво;
- Осигуряване на правнорегламентирани възможности за делегиране или пряко издаване на различни актове от по-ниски нива в администрацията;
- Създаване на административен капацитет за провеждане на консултации със социалните партньори и обществените/гражданските организации с компетенции в различни сфери;
- Проучване на регулативните режими на общинско ниво, на затрудненията които те създават на стопанските субекти, както и на трудностите, които общинските управи срещат в администрирането им.

Мярка 2: Ускоряване и разширяване въвеждането на административното обслужване на едно гише на национално и местно ниво по институции¹⁰

Българското правителство предприе редица стъпки за въвеждане на обслужване на едно гише. В края на 2002 г. бе приета Концепция за подобряване на административното обслужване на принципа “едно гише”, както и “Базисен модел за обслужване на едно гише”¹¹, чиято цел е да подпомага и насърчава ръководителите и служителите в държавната администрация, партньорите и клиентите да реализират визията за подобряване на административното обслужване. Утвърдени са и “Общи стандарти за извършване на качествено административно обслужване”.

Към края на 2004 г. 73% от структурите на централната администрация, 78% от областните администрации и 52% от общинските администрации предоставят административни услуги чрез едно място на достъп.

Дейности:

- Продължаване на процеса за изграждане на едно място за достъп до услуги в органите на централната и местната администрация;
- Повишаване нивото⁵ на развитие на създадените места за достъп до услуги (звена за административно обслужване, центрове за информация и услуги и др.).

⁹ Вж. по подробно в “България 2010: икономическите предизвикателства” (доклад за президента на Р България, гл. VII “Подобряване на бизнес средата”

¹⁰ Законът за ограничаване на административно регулиране и административния контрол върху стопанската дейност поставя изискване администрациите да организират предоставянето на услугите си на едно място

¹¹ Според Базисния модел нивата на развитие са: базово, развиващо се, работещо и отлично. С оглед на тази класификация, нивото на развитие на създадените звена за административно обслужване в средносрочен и дългосрочен план следва да бъде преобладаващо работещо и отлично.

Мярка 3: Извършване на реформа в системата за търговска регистрация

В момента търговската регистрация се извършва в съдилищата в страната, които прилагат различни процедури и не разполагат с добра връзка помежду си. Процесът е бавен, изискванията не са изчерпателно изброени и решението за регистрация зависи от преценката на съдията.

Мярката отговаря на нуждите на бизнеса за създаване на процедура за регистрация, която е бърза, прозрачна и надеждна, което ще доведе до намаляване на разходите за спазване на изискванията и повишено доверие от страна на инвеститорите. Едновременно с това, мярката е в съответствие с Директива 2003/58/СЕ, според която до 1 януари 2007 г. страните членки трябва да са въвели електронни търговски регистри.

Дейности:

- Въвеждане на административна процедура за търговска регистрация;
- Изграждане на единен национален търговски регистър.

Мярка 4: Въвеждане на нови способности за разрешаване на търговски спорове (медиация) и подобряване условията за развитие на търговския арбитраж в България

Като цяло, мярката ще допринесе за разширяване използването на алтернативни способности за разрешаване на търговски спорове. Нуждата на бизнеса от такива способности е обусловена от проблемите на съдебната система в България и неспособността ѝ да отговори на нарасналата необходимост от бързо, професионално и ефективно разрешаване на търговските спорове.

Дейности:

- Приемане на законодателни промени, които да легитимират използването на медиацията като алтернатива на съдебния процес;
- Подобряване на условията за взаимодействие между съда и арбитража в хода и след приключване на арбитражното производство.

Мярка 5: Извършване на реформа в системата за принудително изпълнение

Процедурата, регламентирана в гражданския процесуален кодекс, е бавна, несигурна за кредиторите и неефективна. Достъпът до информация относно имуществото на длъжниците е затруднен, зависим от редица формалности и в много случаи правнонерегламентиран. Неефективното принудително изпълнение поставя ограничения върху правната сила на договорите. Въвеждането на адекватни средства за тяхното принудително изпълнение увеличава правната сигурност и намалява риска от инвестиране в България.

Дейности:

- Въвеждане на института на частния съдебен изпълнител;
- Усъвършенстване на процедурата на принудително изпълнение, за да бъде отговорено на нарасналите и променени нужди на бизнеса.

Мярка 6: Оптимизиране на производството по несъстоятелност

Производството по несъстоятелност е производство за универсално принудително изпълнение. То обхваща периода от подаване на молбата за откриване на производство по несъстоятелност до реализацията на активите на длъжника. Сериозните недостатъци в производството наложиха необходимостта от извършените радикални промени в Търговския закон по отношение на: критериите и сроковете, в които съдът следва да се произнесе по молбата за откриване на производство по несъстоятелност; времето за приключването му; уреждането на статута на синдика; приемането на оздравителен план и промяна в реда за реализацията на имуществото, включено в масата на несъстоятелността на длъжника, както и максимално разширяване правомощията на събранието на кредиторите.

Дейности:

- Въвеждане на единен нов критерий за откриване на производство по несъстоятелност;
- Приемане на нова уредба в частта за наказателно-правните аспекти на несъстоятелността;
- Приемане на нова уредба по отношение вземанията на кредиторите и поредността при тяхното удовлетворяване;
- Уреждане правата на държавата като кредитор в производството по несъстоятелност и предвид специалната уредба в Данъчно-процесуалния кодекс;
- Въвеждане на режим на публично оповестяване на съдебните решения по несъстоятелност;
- Уреждане на международно-правните аспекти на несъстоятелността;
- Гарантиране вземанията на работниците и служителите при несъстоятелност на работодателя;
- Уточняване на механизма за избор на синдик и приемане на система от показатели за определяне размера на възнаграждението му.

Мярка 7: Въвеждане на практиката за анализ и оценка на въздействието на законодателството

Оценката на въздействието на законодателството (ОВЗ) е аналитичен подход за предварително определяне на възможните разходи, последици и странични ефекти от законодателството (закони, подзаконови нормативни актове и др.), както и оценяване на действителните разходи и последици от действието на определени инструменти след като са били въведени в практиката. И в двата случая резултатите от оценката служат за оптимизиране на управленските решения и подобряване на качеството на използваните инструменти, като закони, подзаконови актове, концепции, програми и стратегии. Основно ОВЗ е средство за предоставяне на различни възможности за решения на правителството, на базата на които то да направи своя избор за съответна политика; за създаване на специфични инструменти или за преразглеждане и извеждане от практиката на съществуващи инструменти.

Целта на оценката на въздействието е да намали броя на правните инструменти чрез избягване на излишните регулации. Добрата оценка на въздействието трябва да помогне за създаване на по-малко на брой, по-ясни и по-ефективни нормативни документи.

В дългосрочен аспект би следвало всяка институция, която има законодателна инициатива да изгради капацитет за предварителна оценка на въздействието, както и да бъде създадено централно звено за подобряване на регулирането (ЗПР) в рамките на правителството. Това звено ще изпълнява координиращи функции, ще разработи методология за оценка на въздействието и

ще извършва преглед на анализите на въздействието, изготвени от министерствата по проекти за решения и на регулациите на отделните министерства и агенции.

Основната цел на мярката е осигуряване на качество и прозрачност на регулирането както чрез улесняване на диалога между частния и публичния сектор, така и чрез въвеждане и поддържане на определени изисквания и стандарти за предварителна оценка на въздействието в правителството. Очакваният позитивен ефект върху бизнеса и инвеститорите се изразява в повишаване на прозрачността на законодателството, подобряване на качеството и ефективността на нормативните документи и чувствително облекчаване на административните изисквания към бизнеса.

Дейности:

- Механизмът за подобряване на оценката на въздействието ще се постигне чрез приемането на подзаконов нормативен акт, който ще регламентира организацията на дейността на централните органи на изпълнителната власт и областните управители по подготовка на нормативните и общите ненормативни актове. Този подзаконов нормативен акт ще регулира процеса на извършване на оценка на въздействието, обществени консултации, мониторинг и оценка от приложението на актовете на тези органи;
- Създаване на работещ механизъм за извършване на оценка на въздействието, обществени консултации, мониторинг и последваща оценка от приложението на актовете на централните органи на изпълнителната власт и областните управители в рамките на наличния административен капацитет на ведомствата.

Мярка 8: Развитие на законодателството за финансова децентрализация

Законодателството в тази област има особено значение за бъдещата интеграция на България в Европейския съюз и капацитета ѝ за усвояване на европейските фондове за икономическо и социално сближаване на регионално и местно ниво. Създаването на нормативна и институционална рамка, позволяваща децентрализирано и ефективно управление на публичните ресурси от Европейския съюз и от националния бюджет ще насърчи привличането на частни ресурси по инвестиционни проекти за развитие на регионалната и местната икономика.

В тази област има значителен напредък. С Решение №607 от 05.09.2002г. на МС е приета концепцията за преминаване към разширена система за изпълнение на проектите по ФАР и ИСПА. Концепцията се изпълнява съобразно плана за действие, като етапи 1,2 и 3 от подготовката за преминаване към разширена децентрализация се изпълнява в рамките на Финансов меморандум по Програма ИСПА 2002/BG/16/P/PA/003 "Подготовка на Национален фонд, ИСПА Изпълнителните агенции и АДВФК за прилагане на разширена децентрализирана система за изпълнение в България", по проект BG 2002/000-585 "Хоризонтална програма за подготовка на страните-кандидатки за разширена децентрализация по ФАР и национална програма ФАР 2004 (III Част)- BG 2004/016-919.03.02 "Подготовка за Разширена децентрализация при управлението на предприєдинителните фондове в България – етап III". Реализацията на Концепцията означава наличие на акредитирани структури за ефективно управление на проектите, финансирани от ЕС- Национален фонд и Изпълнителните агенции, които да осигурят надеждно управление на проектите при стриктно спазване правилата на ЕК и разпоредбите на българското законодателство, там където има такива изисквания.

Дейности:

- Установяване на приоритетност при разпределението на целевата субсидия за капиталови разходи за финансиране на съответните регионални проекти, свързани със структурните фондове на ЕС и особено за общини с недостатъчна приходна база;

- Разработване на законови процедури, регламентиращи правомощията на общините да емитират дълг: процедури по обезпечаване, получаване и оповестяване на кредитен рейтинг, публичност и отчетност на операциите;
- Внасяне на изменения в нормативните актове, които да изискват по-голям достъп на гражданите и фирмите до информацията за бюджетните прогнози и резултатите от изпълнението на общинските бюджети, включително за краткосрочни и дългосрочни решения за приоритетите в развитието на инфраструктурата и услугите;
- Подобряване на условията за отдаване на общинска собственост под наем;
- Усъвършенстване на възможностите за формиране и разпределение на общата изравнителна субсидия за общини, нямащи възможност да финансират местните дейности с общински приходи до определено равнище;
- Стимулиране развитието на общинските кредитни пазари.

6.2. РАЗВИТИЕ НА ТЕХНИЧЕСКАТА ИНФРАСТРУКТУРА

В рамките на тази стратегия изградеността на системите на техническата инфраструктура и качеството на предлаганите от нея услуги - транспортни, съобщителни, доставка на вода, хранене с електроенергия и т.н., се разглеждат като задължително условие за развитието на икономиката и ускоряването на инвестиционния процес. Стартирането на нови икономически дейности, заедно с увеличаването на капацитета на съществуващите е свързано с повишено търсене на инфраструктурни услуги, което налага предприемането на мерки за развитие на елементите на техническата инфраструктура на всички териториални нива - национално, регионално и местно, в съответствие с конкретните потребности и достигнатото ниво на изграденост на всяка една от системите.

Подцели:

- Развитие и модернизация на елементите на системите на техническата инфраструктура с цел създаване на благоприятна среда и качество на предоставяните услуги за привличане на инвестиции;
- Осигуряване на необходимите инфраструктурни условия за отваряне на страната към глобалния пазар на стоки и суровини;
- Предоставяне на инфраструктурни услуги, съответстващи на европейските стандарти за качество.

Насоката разглежда мерки за подобряване на точковите (напр. гранични контролно-пропускателни пунктове, гари, летища и т.н.) и линейните елементи (напр. пътища, магистрали и т.н.) на техническата инфраструктура, както и следните четири вида системи:

- Транспортна инфраструктура;
- Енергетика;
- Далекосъобщения (телекомуникации);
- Водоснабдяване и канализация.

Мярка 1: Подобряване на законодателната рамка за насърчаване на публично-частните партньорства за изграждане, реконструкция и модернизация на линейните и точкови обекти на техническата инфраструктура

Това е обща мярка, насочена към всички системи на техническата инфраструктура, целяща осигуряване и увеличаване от една страна на липсващия финансов ресурс за развитието им, а от друга страна диверсифициране на рисковете и преразпределяне на отговорностите на държавата във връзка с изграждането и експлоатацията им.

В страните от Европейския съюз формите на публично-частно партньорство се използват широко в сферата на обществените услуги – транспорт, водоснабдяване, здравеопазване, образование и др. Формите на публично-частно партньорство освобождават държавата от несвойствени за нея функции и в същото време дават нови възможности на местните власти да участват в изграждането и поддържането на елементите на техническата инфраструктура.

Публично-частните партньорства намаляват възможностите за корупция и откриват път за развитие на малкия и средния бизнес. Успехът на проектите, реализирани по тази схема, се определя от по-добрата възвращаемост на средствата, а рискът се поема от този, който може да го управлява по-добре.

Дейност:

- Подобряване и усъвършенстване на нормативната уредба чрез обогатяването ѝ с нови механизми за реализация на проекти, базирани на публично-частни партньорства.

6.2.1. Транспортна инфраструктура

Транспортната инфраструктура има ключова роля за икономическото развитие на България. Тя налага определен модел на стопански връзки между икономическите центрове (населените места), с което влияе пряко върху бъдещата пространствена организация и функционално зонироване на националната територия. Степента ѝ на изграденост може както да стимулира икономическото развитие на отделни части от националната територията, осигурявайки ѝ достъп до пазарите на стоки и суровини, така и да спъва развитието на други периферни региони.

Повишаването на конкурентоспособността на икономиката на всяка страна или регион и потенциала им за привличането на инвестиции са пряко зависими от степента на изграденост и експлоатационното състояние на елементите на транспортната инфраструктура и способността им да интегрират територията на страната в глобалния пазар.

В тази връзка, основните приоритети в тази сфера са свързани с гарантирането на висока скорост на превозите по международните транспортни направления, както и осигуряването на добър транспортен достъп до зоните за развитие на икономически дейности на регионално и местно ниво.

Специфични цели:

- Подобряване на качеството, сигурността и ефективността на услугите, предоставяни от транспортната инфраструктура както на национално, така и на регионално и местно ниво;
- Осигуряване на ефективната интеграция на транспортната мрежа на страната с тази на съседните страни и региони с цел гарантиране на достъпа до пазарите на стоки и суровини в регионален, европейски и глобален план;
- Осигуряване на безопасен, сигурен и екологичен транспорт.

Стратегически цели и приоритети на политиката в транспортния сектор се представят в разработения проект на Стратегия за развитие на националната транспортна система до 2015 г. от МТС, с помощта на холандската фирма ECORYS-NEI. В Стратегията се представя средносрочна и дългосрочна визия за развитието на транспортната система на страната като част от общоевропейската транспортна система. В документа се поставят определени акценти на инвестиционните програми за: рехабилитация на приоритетната железопътна мрежа; за рехабилитация на основната пътна мрежа (транзитни пътища); рехабилитация и поддържане на пристанищата за обществен транспорт с национално значение и други текущи и приоритетни инвестиционни проекти. Концесиониране на определени инфраструктурни обекти – пристанища, летища, автомагистрала, както и обновяването на остарелия транспортен парк са други акценти в стратегическия документ.

Мярка 2: Развитие и модернизация на инфраструктурата на европейските транспортни коридори (№ 4, 7, 8, 9 и 10), преминаващи през територията на България¹²

Основно изискване на инвеститорите е политиката за развитие на инфраструктурата на европейските транспортни коридори да бъде интегрирана и да отчита възможността за

¹² За ключовите инфраструктурни обекти и приоритетните проекти в средносрочен план (срок 2007 г.) вж. Приложение 1.

осъществяване на комбинирани превози от региона на Югоизточна Европа до други райони на Европа, Близкия Изток, Азия и Северна Африка.

Дейности:

- Доизграждане на автомагистралната мрежа на страната;
- Реконструкция и рехабилитация на участъците от пътищата – I и II клас, които се намират в недобро експлоатационно състояние;
- Рехабилитация на републиканската пътна мрежа и въвеждането ѝ в експлоатация за натоварване 11,5 т/ос;
- Реконструкция на ЖП линиите и увеличаване скоростите на движение по основните международни направления с цел прогресивно насочване на товарния трафик на далечни дистанции към ЖП транспорта;
- Развитие и подобряване на маркетинговата стратегия на българските черноморски и речни пристанища;
- Модернизация на международните летища;
- Модернизация и подобряване на услугите в граничните контролно-пропускателни пунктове (ГКПП);
- Изграждане на терминали за комбинирани превози;
- Изготвяне на анализи, прогнози и предпроектни проучвания за етапно изграждане на високоскоростни ЖП линии по главните международни транспортни направления.

Мярка 3: Реконструкция и модернизация на пътната мрежа от II и III клас

Мярката е насочена към подобряване на транспортния достъп на регионално ниво до главните транспортни коридори. Нейната реализация ще позволи значително намаляване на времето за транспортен достъп, както и ще осигури сигурност и безопасност на превозите. В допълнение, тя ще подобри достъпа на периферните и изостанали в икономическо отношение територии до регионалните пазари на стоки и суровини, както и до големите индустриални икономически центрове.

Дейности:

- Рехабилитация на пътната мрежа от II и III клас и въвеждането ѝ в експлоатация за натоварване 11,5 т/ос, обхващаща:
 - Пътища, осигуряващи достъп до европейските транспортни коридори на отдалечени от тях територии с потенциал за развитие и/или проявен инвеститорски интерес;
 - Пътища, осигуряващи вътрешно-регионални връзки в районите за планиране, даващи възможност за развитие на специфичния им икономически потенциал.
- Реконструкция и модернизация на железопътни гари в изявените регионални и местни икономически центрове;
- Подобряване на железопътната инфраструктура на територията на индустриалните зони в изявените икономически центрове;
- Повишаване носимоспособността на пътните настилки на пътища от II и III клас, осигуряващи достъп до производствени индустриални зони, генериращи голям обем тежкотоварен трафик;

- Изграждане на обходни пътища на населените места с цел извеждане на товарния трафик – входящ и изходящ – от производствените и индустриални зони.

Мярка 4: Устойчиво подобряване на експлоатационното състояние на общинските пътища.

Реализацията на мярката ще допринесе за предоставянето на равни по качество транспортни услуги на национално, регионално и общинско ниво. Това ще отговори на нуждата от подобряване на техническите параметри на общинските пътища, осигуряващи транспортен достъп до производствени зони и отделни предприятия със структуроопределящо значение за общинската икономика, както и ще допринесе за повишаване на нивата на трудова заетост.

Дейности:

- Подобряване на експлоатационното състояние и на нивото на изграденост на общинската пътна мрежа;
- Рехабилитация на общинските пътища, осигуряващи достъп до регионалната пътна мрежа (пътищата от II и III клас) – водещи от/до производствени индустриални зони, и др., както и от/до територии с потенциал за развитие и/или проявен инвеститорски интерес;
- Рехабилитация на общинските пътища, осигуряващи връзките между населените места с най-интензивно развити икономически функции и изградени обекти на социалната и бизнес инфраструктурата с общинско значение;
- Повишаване носимоспособността на пътните настилки на общинските пътища, осигуряващи достъп до производствени индустриални зони, генериращи голям обем тежкотоварен трафик;
- Подобряване достъпа на общините до финансови ресурси за развитие и модернизация на общинската пътна мрежа.

6.2.2. Енергетика

Инвестициите в енергетиката са индикатор за значението на енергийния сектор за икономическия растеж в страната. По данни на International Energy Agency и Агенцията за икономически анализи и прогнози, планираните инвестиции в енергетиката в световен мащаб възлизат на 4,7% от общите инвестиции, съответно за страните в преход – 20%, а за България – 28% от очакваните инвестиции в страната за периода до 2007 г.

Енергийната стратегия на България очертава енергийната политика на страната и предвижданите основни реформи в сектора, като на практика водещ приоритет е развитието на конкурентен енергиен пазар.

Новият Закон за енергетиката¹³, съобразен с принципите на Европейското законодателство, осигурява равнопоставеност на търговските участници, сигурност на снабдяването, предвижда устойчиво развитие на отрасъла. Със закона се премахва разрешителният режим за изграждане на нови енергийни обекти и извеждане от експлоатация на енергийни обекти, като се опростява процедурата и улесняват бъдещите инвеститори в енергийния сектор.

¹³ Приет от Народното събрание на 26 ноември 2003 г. (обнародван в ДВ, бр.107/09.12.2003 г.)

През периода до 2007 г. основни приоритети остават сигурността на енергийните доставки и развитието на конкурентен енергиен пазар при опазване на околната среда, с акцент върху развитието и модернизирането на националната енергийна инфраструктура, включително изграждане на нови електропроизводствени мощности на ядрено гориво и местни въглища.

Специфични цели:

- Подобряване сигурността на енергийните доставки;
- Повишаване конкуренцията в енергийния сектор;
- Опазване на околната среда от вредните въздействия на енергийните технологии;
- Рационално използване на енергийните ресурси, както и постигане на ефективност на всеки от етапите на енергийния цикъл, вкл. при крайния консуматор.
- Ефективно участие на страната в общия енергиен пазар на ЕС.

Мярка 5: Гарантиране сигурността на енергийните доставки

Сигурността на енергоснабдяването е свързано с намаляване на рисковете за неизпълнение на необходимите доставки чрез разнообразяване на енергийните ресурси по техните видове, източници и доставчици, с отчитане на регионалните и световни тенденции на енергийните пазари. Така разглеждана, сигурността на доставките подпомага за създаването на конкурентен енергиен пазар.

Дейности:

- Модернизация на съществуващите топлоизточници за увеличаване на комбинираното производство на електрическа и топлинна енергия;
- Разширение, модернизация и реконструкция на националната газоснабдителна мрежа;
- Подобряване структурата на енергийните ресурси чрез увеличаване на потреблението на природен газ - създаване на пазар на природен газ ниско налягане; подобряване на нормативната база, специално за доставките на газ за битови цели; облекчаване на процедурите за газовите инсталации на клиентите;
- Оползотворяване на потенциала на местните възобновяеми енергийни източници (ВЕИ);
- Подобряване качеството на услугите за крайните потребители.

Мярка 6: Либерализация на пазара на енергийния сектор

Предвижда се постепенна либерализация на националния електроенергиен пазар и преминаване от Модела на “Единствен купувач” към поетапно изграждане и разширяване на конкурентен пазар по модела “Регулиран достъп”, основан на двустранни договори, с балансиращ пазар съгласно Закона за енергетиката.

В газовия сектор се предвижда постепенно преминаване от фактическата монополна структура с единствен вносител и доставчик на едро “Булгаргаз” ЕАД към регулиран достъп на трети страни до преносната и разпределителните мрежи и до газохранилища. България трябва да участва активно в създаването на регионална регулационна рамка и определянето на общ модел на електроенергийния пазар в региона, като се стреми те да бъдат максимално близки на национално и регионално ниво.

Дейности:

- Въвеждане на конкурентен пазарен модел за развитие на вътрешен и външен пазар на електрическа енергия и природен газ по установен и законово регламентиран график, в съответствие с изискванията на Електрическата и Газовата директиви;
- Въвеждане на разходно-ориентиран модел на ценообразуване и включване на елементи на регулиране чрез метода “таван на приходите”;
- Разработване и прилагане на механизъм за следене на цените, който да взема под внимание характерните особености на различните енергийни подсектори;
- Въвеждане на ясни и устойчиви пазарни правила и създаване на ясни регулаторни правила за участниците на пазара.

Мярка 7: **Повишаване на енергийната ефективност**

Високата енергийна наситеност на икономиката открива възможности за изпълнението на мерки за повишаване на енергийната ефективност, за което е необходима и съответната подкрепа за преодоляване на пречките пред ефективното използване на енергийните ресурси, включително ВЕИ.

В разработените “Национална програма за енергоспестяване до 2014 година” и ”Тригодишен национален план за действие за енергоспестяване” са залегнали съвкупност от механизми за провеждане на държавната политика за повишаване на енергийната ефективност чрез интегрирането ѝ в общата политика за икономическо и социално развитие на страната. Основната цел е намаляване на енергоемкостта във всички икономически сектори.

Дейности:

- Повишаване на енергийната ефективност в електроенергетиката;
- Повишаване на енергийната ефективност в централизираното топлоснабдяване;
- Изпълнение на Националната програма по енергоспестяване при крайния консуматор.

Мярка 8: **Опазване на околната среда**

Понастоящем нивата на емисиите на въглероден диоксид са под лимита по Протокола от Киото. За изпълнение на задълженията по Протокола е необходимо стабилизиране на емисиите на въглероден диоксид, имайки предвид, че след първия период следва втори период с нови по-големи ограничения.

На преден план е решаването на въпроса с емисиите на серни окиси (най-вече от топлоелектрическите централи), прах (около 86% от тях са от топлофикационни централи, които нямат изградени електростатични филтри за прахоулавяне), азотните оксиди. След въвеждането в експлоатация на системите за мониторинг и собствени непрекъснати измервания във всяка централа ще могат точно да се следят и контролират вредните емисии.

Дейности:

Основните дейности за модернизация и реконструкция на съществуващи енергийни мощности и изграждане на нови такива за изпълнение на екологичните изисквания към експлоатацията на енергийните системи – национални и европейски, са както следва:

- Изграждане на десулфориращи инсталации към големите горивни инсталации; въвеждане на първични и вторични мерки за азотните оксиди и реконструкция на електрофилтрите;
- Увеличаване дела на природния газ и преминаване на нискосернисти вносни въглища чрез промяна на горивната база централи – реконструкция на мощностите;
- Намаляване емисиите от летливи органични съединения при съхранение и транспорт на бензини – реконструкция на складови резервоари, терминали за зареждане, бензиностанции и подвижни цистерни – поетапно до 2010 година;
- Намаляване на емисиите от тежки метали и устойчиви органични замърсители от енергетиката и промишлеността чрез изграждане на филтриращи и абсорбиращи инсталации до 2005-2010 година;
- Разширяване на газоснабдяването на битови и промишлени консуматори – изграждане на необходима инфраструктура.

От значение е и екологосъобразното съхраняване на отпадъците от енергийната дейност и опазване чистотата на водите.

Мярка 9: Подобряване изградеността на енергийната инфраструктура

Изпълнението на мярката ще създаде условия за активно участие на българските енергийни предприятия в регионалните енергийни пазари и общия енергиен пазар на ЕС. Също така, ще допринесе за подобряване на инвестиционния климат и увеличаване на частните капитали в енергийния сектор.

В периода до 2007 г. акцентът ще бъде поставен върху осигуряването на необходимите инвестиции за развитието на подходяща енергийна инфраструктура чрез успешната реализацията на приоритетни за България, Югоизточна Европа (ЮОИЕ) и ЕС енергийни проекти. Инвестициите, необходими за реализиране на приоритетните енергийни проекти в енергетиката за периода до 2007 г. надхвърлят 6 млрд. евро като до момента е осигурено финансиране и са стартирали проекти за повече от половината от тях. Предпоставка за успешното финансово осигуряване на проектите е създаденият подходящ инвестиционен климат в енергетиката като следствие от изградената регулаторна рамка и променената нормативна и икономическа среда, както и от макроикономическата стабилност в страната и постигнатият инвестиционен кредитен рейтинг.

Изпълнението на основните енергийни проекти ще осигури на българската икономика, включително и на енергийните предприятия конкурентни предимства, като това ще утвърди ролята на България на енергиен лидер (център) в региона, а също и възможността за пълноценно и ефективно участие в общия енергиен пазар на ЕС и създаващия се Евросредиземноморски енергиен пазар, като един от основните износители на електроенергия и транзитен и разпределителен център на първичните енергийни ресурси не само към региона на Югоизточна Европа, но и към ЕС.

Дейност:

- Изграждане и завършване на приоритетните за България енергийни инфраструктурни проекти¹⁴.

¹⁴ Списъкът с приоритетни енергийни инфраструктурни проекти е посочен в Предприсъединителната икономическа програма, 2004-2007г., както и в други стратегически документи на Министерство на енергетиката и правителствени решения в областта на енергетиката.

6.2.3. Далекосъобщения (телекомуникации)

Стратегическата цел за развитието на сектор Далекосъобщения се определя като: задоволяване на нуждите на бизнеса и населението от съвременни, ефективни и качествени съобщителни и информационни услуги като необходимо условие за израстването на България в техническо и технологично отношение и основен лост за създаване на дългосрочни условия за растеж. Тази стратегическа цел е залегнала в Управленската програма на правителството на Република България 2001-2005 г., в частта за развитие на съобщенията и високите технологии и в разработената от Министерство на транспорта и съобщенията - Секторната политика в далекосъобщенията, със съответните задачи и дейности.

Секторната политика в далекосъобщенията, стабилността на законовата и подзаконовата нормативна уредба и осигуряването на необходимия ограничен ресурс (радиочестоти, номера и позиции на ГСО) създават благоприятни условия за навлизане на инвестиции в сектора, за:

- изграждане на нови GSM мрежи;
- изграждане на универсални мобилни далекосъобщителни системи(UMTS) мрежи;
- заемане на позициите от ГСО, определени за Република България;
- изграждане на цифрови наземни и спътникови мрежи за радио- и телевизионно разпръскване;
- изграждане на национална мобилна TRUNK мрежа за професионални цели – TETRA Civil;
- изграждане на широколентови инфраструктури и др.

Следва да продължи държавната политика за навлизане на частни, включително и чуждестранни инвестиции в сектора на електронните съобщения.

Специфични цели:

- Осигуряване на възможности за достъп на населението и бизнеса до широк спектър от съвременни, качествени и ефективни далекосъобщителни услуги, предоставяни на разумни цени;
- Създаване на условия за лоялна конкуренция в далекосъобщителния пазар при спазване на принципите на равнопоставеност и прозрачност;
- Подготовка на сектор «Далекосъобщения» във връзка с изискванията за присъединяване на Република България към ЕС и участието на страната във военно-политическите структури на НАТО.

Мярка 10: Доизграждане и модернизация на фиксираната мрежа чрез по-нататъшна цифровизация с оглед достигане на европейските стандарти

Развитата телекомуникационна инфраструктура е необходимо условие за разширеното предлагане на отворен достъп до повече мрежи, което е гаранция за подобряване на конкуренцията на пазара на далекосъобщителни услуги и по-пълното задоволяване потребностите на обществото.

Дейност:

- Създаване на техническа възможност за осигуряване на свързаност със съвременните трансевропейски мрежи и взаимодействие на услуги.

Мярка 11: Разширяване предоставянето на универсалната далекосъобщителна услуга в условията на пълна либерализация на пазара

Целта е осигуряване на еднакъв достъп и на достъпни цени на минимален набор от съобщителни услуги до всички потребители в страната – физически лица. Предоставянето на универсалната услуга е от обществен интерес и цената ѝ е част от социалната потребителска кошница.

Дейност:

- Изграждане и развитие на далекосъобщителната инфраструктура.

Мярка 12: Развитие на спътниковите съобщения

Мярката е насочена към ефективното използване на съществуващите две орбитални позиции и заявената трета позиция.

Дейности:

- Привеждане на изискванията за международна координация и регистрация на честоти и честотни ленти на радиостанции в съответствие с Международния Радиорегламент;
- Хармонизиране с Радиорегламента и промените от WRC-03¹⁵ за използването за спътниковите радиослужби на честотните обхвати: 1 GHz, 1.5 GHz, 2 GHz, 2.5 GHz, 14 GHz, 15 GHz, 19 GHz, 21GHz и 29GHz;
- Присъединяване към Решения (ECC), ERC/DEC(97)09,(00)08, ECC/DEC/(02)08 и към Резолюция 94/C 379/04 на Съвета на Европейския съюз относно условията за достъп до ресурси в спътникови системи;
- Подготовка на документи за модификация на параметрите на спътниковата система, определена за Република България на 1.2 градуса западно по ГСО с цел разширяване на териториалния обхват.

Мярка 13: Развитие на мобилните мрежи и услуги - въвеждане на мобилни комуникации трето поколение (UMTS)

В стратегията за въвеждане на универсални мобилни далекосъобщителни системи(UMTS) в Р България, приета от Министерския съвет през юли 2004 г., се разглеждат дейностите, които следва да предприемат държавните институции за лицензиране на оператори трето поколение мобилни комуникации.

Дейност:

- Разширяване на съществуващата радиомрежа в районите на София и Свиленград за покритие на цялата страна, като се имат предвид предимствата на радиомрежи TETRA и изпълнение на стратегията за въвеждането на мобилни комуникации от 3-то поколение (UMTS) в България.

¹⁵ International Telecommunication Union - World Radiocommunication Conference

Мярка 14: Въвеждане на широколентови цифрови технологии за пренос на информация

Реализацията на мярката ще доведе до повишаване на ефективността на държавното управление, местната администрация, образованието, здравеопазването и социалното обслужване на гражданите. Целта е потребителите да извличат максимална полза от избора на услуги съобразно тяхното качество и цена.

Дейност:

- Въвеждане на широколентови технологии за цифров пренос на данни, визуална, звукова и друга информация и съобразяването с общоевропейските изисквания в областта на далекосъобщенията на базата на върховите комуникационни и информационни технологии.

Мярка 15: Доизграждане на далекосъобщителната инфраструктура с оглед осигуряване на оперативна съвместимост с телекомуникационните мрежи на страните-членки на НАТО

Дейност:

- Създаване на технологични, финансови и организационни условия за хармонизиране на Националния план за разпределение на радиочестотния спектър със Споразумението Цивилни/военни (NJFA - вариант 2002).

Мярка 16: Предоставяне на далекосъобщителни услуги в икономически слабо развити райони

Дейност:

- Изграждане на далекосъобщителна инфраструктура – мрежи, устройства и услуги за осигуряване на възможност за информираност и развитие на бизнеса в регионите на страната.

6.2.4. Водоснабдяване и канализация (ВиК)

Развитието на сектора на водоснабдяването и канализацията има въздействие върху цялостното социално-икономическо развитие на населените места, тъй като степента на изграждане на инфраструктурата и качеството на услугите “ВиК” в много случаи са важен фактор за привличане на инвестиции за развитието на туризма, индустрията и други области на икономиката в съответното населено място.

Перспективите за развитието на сектора са дефинирани в разработената от МРРБ, Национална стратегия за развитие и управление на водния сектор до 2015г., вкл с предложения за разработването на национални инвестиционни програми.

Приоритетите в развитието на сектора включват рехабилитация на ВиК системите, намаляване на загубите на вода във водопроводните системи; изграждане на пречиствателни станции за питейни води /ПСПВ/ и пречиствателни станции за отпадъчни води /ПСОВ/; изграждане на ВиК мрежи и съоръжения в неводоснабдени и неканализирани населени места и райони, както и подобряване качеството на водоснабдителните и канализационните услуги. Приета е Национална програма за приоритетно изграждане на градски пречиствателни станции

за отпадъчни води /ГПСОВ/, в която са включени всички агломерации с над 2000 еквивалент жители със срокове и необходимите инвестиции за изграждане на канализационни мрежи и ПСОВ.

Специфични цели:

- Реконструкция и модернизация на водоснабдителната и канализационната инфраструктура с цел повишаване качеството на предоставяните услуги и създаване на благоприятна среда за привличане на инвестиции;
- Доразвиване на съществуващата нормативна уредба в сектора ВиК за постигане на съответствие с европейското законодателство.

Правната рамка, регламентираща дейността водоснабдяване и канализация включва многобройни и различни по ранг нормативни актове. Към тези закони съществуват редица подзаконовни нормативни актове, които доразвиват и поясняват определените със законите правила. Определено значение има Наредба №4/ 14.09.2004г. за условията и реда за присъединяване на потребителите и за ползване на водоснабдителните и канализационните системи

В новоприетия Закон за регулиране на водоснабдителните и канализационните услуги /обн. ДВ, бр.18 от 25.02.2005г./, се уреждат регулирането на цените, достъпността и качеството на водоснабдителните и канализационните услуги.

Наличието на голям брой нормативни актове, определящи правната рамка на дейностите във сектора на ВиК създава трудности при тяхното прилагане. Този проблем създава неяснота и недостатъчна ориентация в българското законодателство от страна на потенциалните инвеститори в сектора. В тази насока заслужава внимание приетите изменения и допълнения в Закона за водите в съответствие с европейските директиви. От друга страна има определена необходимост от приемане на Закон за водоснабдяването и канализацията, който да обхване цялата материя по предоставянето на услугите ВиК, вкл. въпросите със собствеността на ВиК системите, да регламентира ясно правилата и принципите в дейността на сектора.

Мярка 17: Подобряване на качеството на инфраструктурата, отчетността и управлението на ВиК сектора

Дейности:

- Реконструкция на канализационни мрежи и съоръжения;
- Въвеждане на система за оценка, управление и контрол на загубите на вода;
- Поетапна реконструкция на разпределителната водопроводна мрежа и водопроводните отклонения;
- Секционирание и зонирание на водопроводната мрежа;
- Подобряване нивото на управление на водоснабдителните системи;
- Доизграждане на водоснабдителни и канализационни мрежи и съоръжения;
- Разработване на идейни проекти за оразмеряване и оптимизиране на водоснабдителните системи на всички по-големи градове, като се предвиди етапност в реконструкцията за период от 10-15 години¹⁶;
- Изграждане на пречиствателни станции за отпадъчни води в населените места в съответствие с Националната програма за приоритетно изграждане на градски пречиствателни станции за отпадъчни води.

¹⁶ Подобни проекти са разработени в предходните няколко години за градовете Габрово, Враца, Търговище, Шумен, Сливен, Твърдица, Силистра и Димитровград

6.3. ПОВИШАВАНЕ НА КАЧЕСТВОТО НА РАБОТНАТА СИЛА

Качеството на човешките ресурси и в частност на работната сила все още е едно от основните конкурентни предимства на българската икономика. То се основава преди всичко на доброто качество на образованието, наличието на известна гъвкавост на пазара на труда и сравнително доброто съотношение между цената на труда и квалификацията. Същевременно България започва постепенно да губи предимствата си по отношение на работната сила, тъй като тя все повече се оказва квалифицирана за работа с остарели технологии. Конкурентният човешки капитал предопределя образование насочено към качеството, иновациите, информационните технологии и най-вече към уменията, изисквани от работодателите.

В контекста на Лисабонската стратегия човешкият капитал и образованието са основните предпоставки за изграждане на икономика на знанието. Доброто образование е практическа необходимост при изграждането на информационно общество, създаването на благоприятен инвестиционен климат и конкурентоспособна икономика.

Подцел:

- Привеждане на образователната и професионалната подготовка на работната сила в България в съответствие с потребностите на инвеститорите.

В България образованието се посочва като приоритетна област за финансиране и подпомагане от държавата едва през последните години. В резултат от това се създадоха някои стратегически документи, но както провежданата политика, така и резултатите от нея остават нестабилни. Като един от значимите стратегически документи по пътя за реализирането на концепцията за обучението през целия живот, е приемането на Национална стратегия за продължаващо професионално обучение за периода 2005-2010 г. В сферата на висшето образование като ключов документ беше разработен Стратегически план за развитие на висшето образование до 2010 г. Сред основните цели, залегнали в плана, са: усъвършенстване модела на финансиране на висшите училища, както и усъвършенстване на системата за финансова отчетност на висшите училища. Разработена е и Стратегия за развитие на системата на средното образование в Република България от МОН.

Присъединяването на България към ЕС предполага ясното извеждане и фокусиране върху приоритети за повишаване на качеството на работната сила в нашата страна като елемент от общата стратегия за засилване на конкурентните предимства на българската икономика.

Мярка 1: Разработване на цялостна рамка и стратегия за привеждане на работната сила в съответствие с новите потребности на икономиката и инвеститорите

През последните години най-значителните промени в България са свързани със заетостта в индустриалния сектор, довели до освобождаване на значителен брой трудови ресурси. Налице е движение на работна сила от индустрията към услугите и селското стопанство.

Секторът на услугите притежава най-добра производителност на труда - преразпределението на част от работната сила от индустрията към услугите е икономически ефективно, докато преразпределението на заетостта от сектора на индустрията към селското стопанство е икономически неефективен процес. Освен това, структурата на заетостта по сектори от икономиката на България има някои несъответствия спрямо сегашните секторни структури в страните от ЕС и на тенденциите в тяхното развитие, най-вече поради високия дял заети в селското стопанство.

Мярката има за цел преодоляване на негативните тенденции, описани по-горе.

Дейности:

- Извършване на анализ на съществуващото състояние на работната сила и съпоставяне на резултатите с изискванията и потребностите на инвеститорите¹⁷;
- Създаване на постоянно действащ експертен съвет, извършващ наблюдение, анализ, идентифициране и прогнозиране на потребностите на инвеститорите от работна сила със съответна квалификация в отделни сектори и региони;
- Създаване на постоянен форум, който на основата на анализите и предложенията на експертния съвет периодично да провежда срещи с широкото участие на представители на правителството, на работодателите, на обучаващите институции, професионалните съюзи, водещи експерти, представители на чуждестранни инвеститори, които да дискутират и идентифицират потребностите на инвеститорите от работна сила и основните насоки за развитие на образованието и професионалната квалификация за задоволяване на тези потребности.

Мярка 2: Подобряване на образователното равнище съобразно потребностите на икономиката и инвеститорите

Мярката цели създаването на условия за обединяване и синхронизиране на усилията на съответните държавни институции, образователния сектор, сектора за квалификация и преквалификация, както и работодателските организации при определяне и провеждане на обучение с цел осигуряване на качествено образование, ефективни практики и стажове съобразно нуждите на пазара и инвеститорите.

Дейности:

- Разработване на единна стратегия за развитие и реструктуриране на образованието на национално и на регионално ниво, като не се допуска трайното концентриране на български граждани без образование или с ниско образование в отделни региони или етнически групи;
- Осъвременяване на образователните програми, които да бъдат фокусирани към усвояването на практически знания и умения, нужни на местните и международни работодатели.
- Подобряване на взаимодействието и координацията на органите, отговорни за определянето на образователната политика на всички нива;
- Увеличаване на средствата за финансиране на образователната сфера и определяне на ясни критерии за постигане на оптимално използване на тези средства. Необходима е и промяна на подхода ;
- Развитие, допълване и усъвършенстване на нормативната база в частта ѝ за производственото обучение и стажуване от гледна точка на потребностите на икономиката и инвестиционния процес.;
- Осъществяване на децентрализация на образованието и свеждане на отговорностите по управление от централното ниво към общините и училищата, като централните институции си запазят главно правото за изработване и контрол върху задължителните минимални стандарти.

¹⁷ През 2003 г. в общата съвкупност на търсени специалисти преобладава търсенето на специалисти с технически и технологични специалности, следват услуги, транспорт и охрана, образование, хуманитарни специалности, икономика, право, математика, естествознание, здравеопазване и селско стопанство. Източник: Агенция по заетостта

Мярка 3: Създаване на връзки между системата на висшето образование и пазара на труда

Мярката има за цел изграждането и поддържането на активни контакти между работодателите и висшите учебни заведения за устойчива реализация на завършващите студенти и набирането на подходящ трудов ресурс от страна на фирмите.

Дейности:

- Изграждане на центрове за консултации към висшите училища за професионална реализация и развитие на кариерата, които да улесняват и оптимизират прехода от университета към работното място;
- Въвличане на работодателите в процеса на подготовка на студентите чрез договарянето на стажове, практики и други форми за придобиване на практически опит от студентите в рамките на тяхното следване, което да удовлетворява изискванията на пазара на труда и инвеститорите. Добра стъпка в насърчаването на стажанските програми е програмата “Българската мечта”;
- Създаване на преки връзки между студенти и работодатели в рамките на висшето училище с оглед подпомагане бъдещата им професионална реализация.

Мярка 4: Създаване на условия за предприемаческа дейност във висшите училища и научните организации

Мярката има за цел активизиране и подобряване на сътрудничеството между бизнеса и университетите.

Дейности:

- Разработване на цялостна нормативна база за насърчаване на научните изследвания, която да осигури условия за реализиране на връзката между изследване, внедряване и производство;
- Стимулиране активността на научните работници, така че продуктите от техните изследвания да доведат до внедряването на нови технологии;
- Създаване на звена във висшите училища и научните организации, които да управляват техните договори с предприятия, както и да поемат дейности, свързани с управлението на патенти, събирането на такси за услуги, издателска дейност и др. ;
- Създаване на условия за научните работници да реализират свои идеи на практика чрез сключване на договор с институцията, в която работят, за предоставяне на помещения, материална база и работна ръка, срещу дял от евентуалната бъдеща печалба.

Мярка 5: Създаване на условия за непрекъснато професионално обучение

Склонността към инвестиране в човешки капитал зависи от очакваните приходи в резултат на по-високото образование и квалификация – повишаване на заплащането, повишаване на производителността и т.н. В България обаче, пазарът на труда не гарантира в достатъчна степен възвръщаемост на инвестициите. Освен това, ефектът от обучението не се реализира веднага, а в по-дългосрочна перспектива. Резултатът е, че работодателите са настроени предпазливо и по-

скоро негативно към инвестиции в подготовка и повишаване на квалификацията на работната сила.

Мярката предлага действия за повишаване адаптивността на работната сила към потребностите на икономиката и инвестиционния процес. Също така, тя дава възможност за оптимизиране на процеса на насочване към обучение на нуждаещите се лица за развитие на професионалните им качества, предвид предстоящи промени в структурата на производството и услугите или обусловени от въвеждането на нови технологии.

Дейности:

- Изграждане на информационна система за професионално обучение, която да анализира търсената от инвеститорите работна сила и съответно предлаганите специалисти и да подпомага осигуряването на адекватно професионално ориентиране, информиране и консултиране;
- Разработване и прилагане на програми за непрекъснато професионално обучение на регионално, отраслово и фирмено равнище на самостоятелен и комбиниран принцип (като части от програми за заетост);
- Разработване и въвеждане на съвременни стандарти за професионално обучение, осигуряващи връзката на националната професионална квалификация с квалификацията на европейската и световна работна сила;
- Осигуряване на допълнителна и изпреварваща моментните потребности професионална квалификация, с оглед предотвратяване на бързото остаряване на знанията и уменията и намаляването на квалификацията на работника;
- Мотивиране на хората за учене през целия живот като персонална предпоставка за придобиване на необходимото качество за приспособяване към изменящите се условия на пазара на труда;
- Подобряване степента на участие на работната сила във формите на непрекъснатото обучение чрез прилагане на стимули и механизми за насърчаване на фирмите да инвестират в обучение;
- Използване на по-ефективни и гъвкави методи на обучение, разширяващи достъпа до професионално обучение - дистанционни методи, комбинирано обучение със заетост, компютъризация на учебния процес, модулна организация на учебното съдържание и учебния процес, и др.;
- Въвеждане на система за лицензиране и акредитиране на учебните организации, предлагащи обучение на възрастни за повишаване на изискванията и контрола върху качеството на предлаганото обучение;
- По-широко прилагане на програми за ограмотяване, квалификация и заетост на лица от райони с етнически смесено население.

6.4. РЕГИОНАЛНА ПОЛИТИКА ЗА НАСЪРЧАВАНЕ НА ИНВЕСТИЦИИТЕ

Обща необходимост за всички райони за планиране в България е насърчаването на инвестициите в развитието и структурното им приспособяване, тъй като всеки един от тях се определя като изоставащ в сравнение с европейските региони. Изоставането в развитието на българските региони в голяма степен се дължи на социално-икономическите проблеми на отделни територии вътре в тях, които са най-силно засегнати от процеса на икономическо реструктуриране и същевременно имат ниска адаптивна способност към пазарните условия. Поради моноструктурната си икономика, тези територии се нуждаят от мерки за насърчаване на инвестициите в нови икономически дейности.

Различията вътре в страната между районите за планиране са сравнително малки, с изключение на по-голямото изоставане в социално-икономическото развитие на Северозападния район и изключително неравномерното разпределение на инвестициите в дълготрайни материални активи и преки чуждестранни инвестиции по райони и области. Югозападният район за планиране се отличава с най-висок обем на привлечените инвестиции – над половината от тези за цялата страна. Аналогична е ситуацията и по показателя преки чуждестранни инвестиции.

Значително по-големи са вътрешнорегионалните различия - между областите и общините в районите за планиране. В почти всички райони и области в страната се наблюдават типични контрасти от вида “център - периферия”.¹⁸

Регионалната структура на ПЧИ показва, че за периода 1992-2004 г. от общо реализирани чуждестранни инвестиции повече от 57% са съсредоточени в област София-град, следвани от Варненска (8.6%), Пловдивска област (7%) Софийска област (5.1%). За 13 годишния период, 15 области имат дял под 1% от общия обем на чуждестранните инвестиции. София-град е предпочитан регион от инвеститорите основно поради добре изградената инфраструктура и наличието на висококвалифицирани кадри.

Подцели:

- Постигане на балансирано и устойчиво икономическо развитие на регионите в България;
- Създаване на условия за икономически растеж и високо ниво на заетост и доходи на основата на потенциала на региона/област, община/;
- Укрепване на икономическото и социалното сближаване на регионите в България в процеса на европейска интеграция на страната.

Представените цели, мерки и действия са в съответствие със Закона за регионално развитие, Предприсъединителната икономическа програма 2004-2007г., Регионалната оперативна програма (РОП) на Националния план за икономическо развитие (НПИР) до 2007г. Националната стратегия за регионално развитие (НСРР) за периода 2005-2015г.

НСРР е основният документ за определяне на дългосрочните цели и приоритети на регионалната политика на страната. Тя дава стратегическите направления и равнища на регионалната политика и представлява отправна точка за придобиване и разпределение на помощта от ЕС при изпълнение на програмите, отнасящи се до регионалното развитие.

В този смисъл представените мерки поставят акцент върху проблема за инвестиционната активност и политика с регионална насоченост.

¹⁸ България в края на 2006 г.: социално-икономически анализ (проект на работната група по Националния план за развитие, април 2004 г.).

Мярка 1: Подобряване на инфраструктурата, свързана с развитие на бизнеса

Основната цел е подобряване на достъпа на местния и регионалния бизнес до националните и трансевропейските инфраструктурни мрежи в икономически изостаналите региони за привличане на вътрешни и външни инвестиции.

Дейности:

- Изграждане и модернизиране на инфраструктурата за реализация на икономически дейности от МСП и големи инвестиционни проекти, свързваща бизнес обектите/индустриалните зони с главните пътища, енергийни мрежи, телекомуникации, ВиК;
- Подобряване на услугите за ефективно енергозахранване, водоснабдяване, екологична инфраструктура и телекомуникации, които са необходими за развитието на бизнеса;
- Развитие на местната инфраструктура за опазване на околната среда - в населени места с концентрирани МСП, чрез изграждане на малки пречиствателни станции, канализационни системи и други.

Мярка 2: Подобряване на регионалната и местна икономическа и инвестиционна активност

Целта е създаване на вътрешен икономически потенциал за регионално и местно развитие и заетост, както и насърчаване дейността на предприятията, с фокус върху малките и средните предприятия. С реализацията на мярката се цели подобряване на средата за стартиране и развитие на МСП при отчитане на регионалните социално-икономически различия и потенциал, преимуществено в районите за целенасочено въздействие. Подпомагането на МСП, особено в изостаналите региони, е от особено голямо значение за подобряването на бизнес климата, поради което мярката може да се възприема като хоризонтална.

Дейности:

- Насърчаване на инвестициите за стартиращия бизнес в регионите с потенциал за развитие на иновативни високотехнологични МСП, на МСП в туристическата индустрия и други приоритетни области на икономическото развитие;
- Насърчаване развитието на групи от свързани производства (клъстери) на регионален и браншови принцип;
- Подпомагане предоставянето на услуги в общините, свързани със стартиране на нов бизнес и/или създаването на нови работни места;
- Регионално ориентиран инвестиционен маркетинг със специално внимание към МСП.

Мярка 3: Развитие на периферните региони

Пограничните райони изискват специфична мярка за преодоляване на проблемите свързани с икономическата изолация и периферното им положение и са обект на трансгранично сътрудничество, вкл. с финансовата помощ на Европейския съюз.

Дейности:

- Подобряване на инфраструктурата в граничните райони и опазване на околната среда;
- Развитие на трансграничното сътрудничество чрез стимулиране на предприемачеството, развитие на алтернативни форми на туризъм и други форми на икономическо сътрудничество.

Мярка 4: Привличане на инвестиции за развитие на селските райони

Селските райони представляват значителна част от територията на регионите, като в повечето случаи се характеризират с изостаналост¹⁹. Предложената мярка е свързана с ключовия национален приоритет “Развитие на земеделието и на селските райони” в НПИР. Активите в селското стопанство са разпръснати сред голям брой дребни фермери, пазарът на земя е по-скоро неразвит и банките са консервативни при отпускане на кредити за фермери. По тази причина помощите по програма САПАРД са важен фактор за подобряване на конкурентоспособността на земеделското и хранително-преработвателно производство.

Следвайки реформата на Общата селскостопанска политика след 2007г. все повече нараства значението на втория стълб - мерки за развитие на селските райони. Принципите и целите на политиката за развитие на селските райони са многофункционалност на земеделието, многосекторен и интегриран подход към икономиката на селските райони. Бъдещото прилагане на реформата в ОСП предполага необходимостта от траен секторен компонент в политиката за развитие на селските райони на ЕС. Териториалните компоненти на политиката за развитие на селските райони на ЕС за посрещане на икономическите, социални и екологични предизвикателства, пред които са изправени селските райони, се изразяват в подкрепа на важната функция на селското и горско стопанство по отношение управлението на земите, допринасяйки за успешното интегриране на селското и горско стопанство в по-разнообразна икономика в селските райони, както и за социалното и икономическо развитие на тези райони.

Дейности:

- Насърчаване на инвестициите насочени към модернизация и технологично обновяване на земеделското производство и за конкурентоспособен хранително-преработвателен сектор;
- Преодоляване на проблемите с пазара на земеделската земя.
- Интегриран подход към развитието на селските райони.

Мярка 5: Създаване и развитие на индустриални зони/паркове и инкубатори

Мярката е пряко насочена към подобряване на регионалната и местна икономическа активност, като особено внимание следва да се обърне на икономически изостаналите региони, както и на регионалните предпочитания на инвеститорите.

¹⁹ Селските райони обхващат територия от 90 371 км² или 81,4% от общата територия на страната, с население - 43,6% от това на България. Развитието на селските райони се разглежда като мярка на регионалната политика, но в НПИР е включено във Втора ос на развитие, за да се спазят изискванията за управление и да се осигури съгласуваност и последователност с други мерки, разгледани в Националния план за развитие на земеделието и селските райони.

Дейности:

- Предоставяне на недвижима собственост (терени и сгради) от страна на местните власти за настаняване на МСП, на местни и чужди инвеститори и изграждане на необходимата инфраструктура;
- Създаване и поддържане на база данни за недвижима собственост на общините и обединяването ѝ в национална информационна система;
- Включване на мярката в областните програми и регионалните планове за насърчаване на инвестициите в съответствие със Закона за насърчаване на инвестициите, Закона за регионалното развитие и т.н.

Мярка 6: Развитие на системата за стратегическо планиране и устройство на територията

Развитието на системата от планови и програмни документи за интегрирано икономическо и социално развитие и обвързването ѝ с устройствените схеми и планове на национално, регионално и местно ниво чрез усъвършенстване на вторичното законодателство ще даде възможност за дългосрочно планиране на целите и инвестиционните потребности, както и за хармонично, балансирано и устойчиво развитие на икономическите дейности.

Дейности:

- Усъвършенстване на нормативната уредба на национално, областно и местно ниво за подготовка, координация, мониторинг и прилагане на система от стратегически планове и програми за развитие, които включват компонент за привличане на инвестиции;
- Изграждане и усъвършенстване на капацитета в шестте района за планиране, областите и общините в областта на:
 - Стратегическото и териториалното планиране;
 - Програмирането на регионалното и местното развитие;
 - Обслужването на инвестиционния процес;
 - Управлението на инвестиционни проекти.
- Подпомагане на процеса на обвързване на стратегическото планиране на развитието на различни териториални нива с устройствените схеми и планове за съответната територия.

6.5. ПОДКРЕПА НА ИНВЕСТИЦИИТЕ В ИНОВАЦИИ И ВЪВ ВИСОКОТЕХНОЛОГИЧНИ ДЕЙНОСТИ

Научните изследвания, технологичното развитие, човешкият потенциал и иновациите са същността на икономиката, базирана на знания. През 2004 г. България бележи напредък по отношение на определения от Европейската комисия общ иновационен индекс SII-2, като преминава от групата на изоставащите в групата на догонващите, където са всички новоприети страни в ЕС (с изключение на Чехия).

Основен инструмент за постигане на стратегическата цел на Лисабонската стратегия за превръщането на Европейския съюз (до 2010 г.) в най-конкурентната и динамична, основана на знанието, икономика в света е изработването и последователното прилагане на политика за технологично развитие и иновации и непосредствено свързаните с тях инвестиции.

Днес устойчиво се налага разбирането за преминаването към активна политика в областта на иновациите. В пряка връзка с това разбиране е разработената Иновационната стратегия на Република България и мерките за нейната реализация (приета от Министерски съвет на 8.09.2004 г.), както и разработващата се Национална стратегия за научни изследвания за периода 2005 - 2010 г.

Според европейския опит, за насърчаване на инвестициите в нови технологии и производство на нови конкурентоспособни продукти и услуги е необходимо да се създаде подходяща инфраструктура като: индустриални/технологични зони, центрове, инкубатори, центрове за трансфер на технологии, клъстери от предприятия, както и прилагането на други мерки. Някои от тях са представени в цитираните български стратегически документи, като в настоящата стратегия се обобщават основните, свързани с насърчаването на инвестиции, въз основа на българския и европейски опит.

Подцели:

- Повишаване на общия дял на иновационните и високотехнологичните дейности в структурата на българската икономика;
- Насърчаване на конкурентоспособността, основана на нарастване на инвестициите за: научно-изследователска дейност, иновации и технологично развитие.

Мярка 1: Насърчаване на инвестициите в дейности, повишаващи иновационния капацитет на българската икономика

Конкурентно предимство в индустрията се постига посредством създаване, внедряване и разпространение на иновации, осигуряващи водещи конкурентни позиции на международните пазари и изпреварващо задоволяващи новите потребности на националните и международните потребители.

Цел на мярката е повишаване на конкурентоспособността на индустриалния сектор на базата на жизнеспособни, иновативни предприятия в условията на пазарните принципи на прозрачност и равнопоставеност. Това е свързано с реализирането на по-ниски производствени разходи, производство на нови стоки с гарантирано качество, с подобрен дизайн и при подобрени организация, методи на работа и маркетинг.

Дейности²⁰:

- Развитие на Националния иновационен фонд за подкрепа на проекти, включващи научни изследвания или експериментални разработки с цел усвояване на нови производства и изделия /същият стартира през март 2005г./;
- Изграждане на технологични центрове - разработване на механизми за превръщане на някои от сега съществуващите научно-изследователски институти в технологични центрове и изграждане на нови такива;
- Развитие на технологични клъстери в България за привличане на инвеститори;
- Развитие на наукоемки производства, използвайки капацитета и опита на утвърдили се научни организации, с цел повишаване способността на българските фирми да прилагат нови технологии;
- Подкрепа на инвестициите за НИРД и иновации в МСП и др.

Мярка 2: Стимулиране създаването и прилагането на регионални иновационни стратегии (РИС)²¹

Основната цел на проектите за регионални иновационни стратегии е подобряване на уменията на регионалните институции да формулират политика, насочена към реалните потребности на бизнеса, и да предложат рамката за бъдещи инвестиции в научни изследвания и развойна дейност, иновации и технологичен трансфер на регионално равнище.

РИС са в подкрепа на местните и регионалните власти и им позволяват да предприемат цялостна оценка на местната среда за иновации. В резултат на това се разработва стратегия, която предоставя рамката за оптимизиране на иновационната политика и инфраструктура на регионално равнище, най-вече по отношение на тяхното съответствие с потребностите на МСП.

Разработването на първата за България Регионална иновационна стратегия за Южния централен район доказва, че ако в процеса на нейното изготвяне и осъществяване се създаде ефективно партньорство между фирмите, представителите на администрацията и неправителствени организации, то това може да бъде основата на траен съюз, който непрекъснато да генерира импулси за развитие на иновациите, за инвестиции в производства със средно- и високо добавена стойност.

Дейности:

- Институционална и консултантска подкрепа за участие на местните и регионалните власти от районите за планиране в конкурсите по Шестата рамкова и други програми;
- Номиниране на експерти от централната изпълнителна власт, които да участват в работните групи и в конкретни дейности по проекти;
- Активно съдействие от страна на държавата при определянето на конкретните инициативи от РИС, които да прераснат в предложения за инвестиционни проекти, за търсене на подходящо финансиране;
- Включване на резултатите от РИС в областните програми за насърчаване на инвестициите.

²⁰ В съответствие и с Националната иновационна стратегия на Република България (приета през септември 2004 г. от Министерския съвет).

²¹ Регионалните иновационни стратегии (РИС) са ключов инструмент на политиката на Европейския съюз за насърчаване на иновациите. Стартират през 1994 г. в страните – членки на ЕС с подкрепата на Европейския фонд за регионално развитие, а с Петата рамкова програма за научни изследвания, технологично развитие и демонстрационни проекти (1998 – 2002 г.) този процес обхваща и държавите – кандидатки за членство.

Мярка 3: Изграждане и развитие на (високо)технологични паркове и инкубатори за стартиращи малки и средни предприятия

Реализацията на мярката ще допринесе за развитие на научния и технологичния сектор, подобряване на научния потенциал за създаване и прилагане на иновации, както и засилване на технологичния трансфер. Развитието на високите технологии е основна мярка за привличане на “качествени” инвестиции, намаляване на безработицата и повишаване на конкурентоспособността на икономиката като цяло. Мярката е приоритетно насочена към малките и средните предприятия, както и в региони с потенциал за икономическо и научно-технологично развитие /наличие на университети, млади и високообразовани хора и др. индикатори за оценка на потенциала/.

Дейности:

- Осигуряване на публични инвестиции за обновяване и модернизиране на инфраструктурата на висшите училища и научните организации, както и на техническата инфраструктура в общините, за създаване на технологични центрове, (високо)технологични паркове и инкубатори;
- Финансово подпомагане на научноизследователската и развойната дейност в МСП, вкл. при придобиването на патент и нова технология;
- Включването на мярката в областните програми за насърчаване на инвестициите и регионалните планове, в съответствие със Закона за насърчаване на инвестициите /ЗНИ/, Закона за регионалното развитие /ЗРР/ и други;
- Създаване на механизми за управление на високотехнологичните паркове и бизнес инкубаторите и уреждане на особени правила за участие на държавните висши учебни заведения в тях;
- и други.

Мярка 4: Насърчаване използването на информационните технологии от бизнеса и администрацията

Информационните технологии (ИТ) са в основата на модерната бизнес инфраструктура и придобиват ключово значение за привличането на инвестиции и натрупването на капитал във всички отрасли на националната икономика. Те са важно условие за предоставянето на качествени и надеждни продукти и услуги. Реализирането на различни проекти в областта на ИТ, които се изпълняват в държавната администрация, допринасят за по-добрата работа на служителите, по-ефективната комуникация, по-качественото и бързо обслужване на гражданите и бизнеса.

Дейности:

- Провеждане на активна държавна политика по отношение на популяризирането, внедряването и използването на информационните технологии, особено от страна на МСП;
- Развитие на информационно-технологичната инфраструктура за ефективно използване на информационните ресурси от населението и бизнеса;
- Подобряване на условията за развитие на електронна търговия, вкл. законодателни промени.

Мярка 5: Подпомагане изграждането и функционирането на електронно правителството (е-правителство)

Електронното правителство играе важна роля в създаването на организационна, комуникационна и информационна среда за ефективно и прозрачно функциониране на държавната администрация в съответствие с принципите, нормите и добрите практики в Европейския съюз. То разширява технологичните възможности за предоставяне по електронен път на качествени, икономически ефективни и леснодостъпни административни услуги на гражданите и на бизнеса, както и улеснява участието в държавното управление.

Дейности:

- Предоставяне по електронен път на качествени, икономически ефективни и леснодостъпни административни услуги на гражданите и на бизнеса;
- Разширяване на технологичните възможности на гражданите и на бизнеса за участие в държавното управление;
- Създаване на организационна, комуникационна и информационна среда за ефективно и прозрачно функциониране на държавната администрация.

Мярка 6: Осигуряване на широк достъп до услугите на информационното общество и насърчаване на използването им²²

Въвеждането на услугите на информационното общество във всички сфери от икономиката е условие за повишаване на производителността и конкурентоспособността на бизнеса, на стандарта и качеството на живот на гражданите. Ускореното развитие на информационното общество е ключов фактор за преодоляване на съществуващото разделение между България и страни членки на Европейския съюз и е стратегически приоритет за Европа.

Услугите на информационното общество се осигуряват по електронен път, от разстояние и спомагат процеса на глобализация, като преодоляват националните граници и способствуват за по-лесна и бърза комуникация и обмен на информация между потребители от различни краища на света. Услугите на информационното общество осигуряват възможности за повишаване на общата конкурентоспособност на бизнеса и достигане до нови пазари.

Дейности:

- Изграждане на мрежа от телецентрове за достъп до Интернет и до услугите на електронното правителство;
- Осигуряване на високоскоростен Интернет достъп до всички учебни заведения и научни институти;
- Създаване и развиване на виртуални катедри в университетите и някои специализирани училища;
- Повишаване на компютърната грамотност сред населението чрез въвеждане на информационно-комуникационни технологии (ИКТ) в началното образование и създаване на висококвалифицирани специалисти по ИКТ;
- Поощряване на работодателите, които осигуряват възможност за обучение по ИКТ на служителите.

²² Съгласно Националната стратегия за конкурентоспособност на България на световните ИКТ пазари, одобрена от СИР, и приета от МС

6.6. ИНВЕСТИЦИОНЕН МАРКЕТИНГ

България привлича около 30% от общите преки чуждестранни инвестиции, реализирани в шестте страни от Югоизточна Европа. Най-сериозна конкуренция за привличане на инвестиции в региона среща от страна на Румъния, която е с подобни темпове на развитие, но с по-голям вътрешен пазар и с добре развита нормативно регламентирана система за насърчаване на инвестициите. За да бъдат популяризиран конкурентните предимства на България пред останалите страни в региона и да се създаде имидж на страната ни като приоритетно място за инвестиции, е необходимо разработването на конкретни механизми за инвестиционен маркетинг.

Подцели:

- Изработване на маркетингова стратегия за привличането на инвестиции в България;
- Създаване на инвестиционен имидж на България и повишаване на общата познаваемост на България чрез прилагането на национален подход в маркетинга на български продукти и услуги;
- Национална консолидация на дейностите по привличане на инвестиции в България и комуникация на Стратегията за насърчаване на инвестициите на национално, регионално и местно равнище.

Мярка 1: Определяне на необходимите механизми и партньори за разработване и осъществяване на маркетингова стратегия за привличане на инвестиции

Разработването на мрежа от партньори, заинтересовани от привличането на инвестиции в България, би довело до постигане на максимален ефект от активното представяне на страната.

Дейност:

- Създаване на партньорска мрежа за разработване и осъществяване на маркетингова стратегия за привличане на инвестиции.

Мярка 2: Избор на сектори, създаващи висока добавена стойност, съобразно конкурентните предимства на България, които да бъдат популяризирани сред потенциалните инвеститори

Мярката има за задача да доведе до избора на сектори с висока добавена стойност за насърчаване на инвестициите в тях чрез реализацията на маркетингова стратегия.

Дейност:

- Анализ и определяне на сектори, създаващи висока добавена стойност и с перспектива за развитие в България.

Мярка 3: Идентифициране на конкретни държави и конкретни инвеститорски кръгове в чужбина и България

Мярката цели определянето на държавите и на компаниите – потенциален източник на инвестиции, към които да бъдат адресирани маркетинговите послания и представяни конкретните инвестиционни възможности в България.

Дейност:

- Анализ на вътрешната и външната инвестиционна среда с цел определяне на конкретните целеви държави и инвестиционни кръгове.

Мярка 4: Разработване на единно маркетинговото послание за България (“бренд”)

България е малко позната извън страните от Централна и Източна Европа, а в държавите, в които е известна като потенциално място за инвестиции, не се отъждествява с конкретно маркетингово послание. През последните няколко години се наблюдават многократни опити за определяне на “бренд” на България, но поради липсата на консолидация на усилията на множество институции, отделните варианти не са успели да се наложат в общественото пространство.

При разработването на стъпките за инвестиционен маркетинг една от първите цели е именно определянето на посланието с което България ще печели популярност и ще се позиционира спрямо основните си конкуренти.

Мярката има за цел определянето на това маркетингово послание, одобрено и с ангажимент да бъде използвано от всички институции, имащи дейност и представящи страната в чужбина. След дефинирането на “бренда”, той трябва да бъде използван методично, докато се наложи и асоциира с България, във всички промоционални и маркетингови материали, разпространявани в страната и извън нея.

Дейност:

- Изготвяне на критериите и конкретното съдържание на бъдещото маркетингово послание на България от експертния съвет на базата на съществуващите ресурси и възможности и добрата практика на чуждестранните инвеститори (вж. също Мярка 1).

Мярка 5: Разработване и осъществяване на национална стратегия за инвестиционен маркетинг

Липсата на ясна визия и консолидирана позиция за представяне на инвестиционните възможности на страната ни в чужбина, налага необходимостта от изготвянето на единна, национална стратегия за инвестиционен маркетинг и нейното координирано изпълнение.

Маркетингова стратегия следва да съдържа конкретни мерки за директен и индиректен инвестиционен маркетинг за позициониране на България на световните инвестиционни пазари и за преодоляване на конкуренцията.

Дейности: /в допълнение на горепосочените/

- Планиране и изготвяне на маркетингови материали за България – Интернет страници, печатни материали, компакт дискове, рекламни клипове, статии и реклами в средствата

за масово осведомяване и др. с цел промоция на единното маркетингово послание за България, секторите с висока и средна добавена стойност, в които страната ни се стреми да привлече инвестиции и др.;

- Планиране и осъществяване разпространението и популяризирането на изготвените маркетингови материали през ефективни канали – средствата за масово осведомяване, инвестиционни форуми и семинари, индивидуални срещи и др.;
- Идентифициране на партньори на Българската агенция за инвестиции по осъществяване на националната стратегия за връзки с обществеността и маркетинг на инвестициите – българските посолства и търговски представителства в чужбина; чуждестранните посолства и търговски представители в България; медийни партньори; българската диаспора; чуждестранни фирми инвестирани в България; български държавни институции и неправителствени организации; чуждестранни консултанти и други;

Мярка 6: Разработване на комуникационни механизми и канали за популяризиране на стратегията за насърчаване на инвестициите

Необходима е широка познаваемост сред обществото, бизнеса и инвеститорите на Стратегията за насърчаване на инвестициите с цел обединяване на усилията за нейното изпълнение.

Дейности:

- Определяне на комуникационните канали и механизми;
- Планиране на промоционалните дейности;
- Позициониране на стратегията в общественото пространство.

6.7. ПОДОБРЯВАНЕ НА ФИНАНСОВАТА СРЕДА ЗА ИНВЕСТИТОРИТЕ

След постигането на финансова стабилизация в страната и ограничаване на бюджетния дефицит, следващата изключително важна цел е ускорен икономически растеж чрез създаването на по-благоприятна бизнес и инвестиционна среда за нарастване обема на инвестициите и износа²³.

Привличането на чуждестранни и местни инвестиции, чрез създаване на по-благоприятна финансова среда, би имало съществено влияние и за едновременното:

- Подобряване на търговския баланс;
- Финансиране на дефицита по текущата сметка;
- Преодоляване на възможния стагниращ ефект върху реалната икономика от повишаване на лихвения процент и ограничаване на кредитораздаването;
- Понижаване на безработицата;
- Увеличаване на съвкупния разполагаем доход на домакинствата.

Мярка 1: Подобряване на общата финансовата среда

С развитие на данъчното законодателство, в съответствие с изискванията на директивите на Европейския съюз, се цели създаването на съвременна нормативна уредба, която да предостави възможности за дългосрочно планиране на бизнеса и за подобряването на инвестиционния климат, увеличаването на печалбите и доходите на фирмите и гражданите.

Като инструмент за насърчаване на инвестициите, който по същество представлява данъчен стимул, правителството залага на общото намаляване на корпоративните данъци за всички стопански субекти и увеличаване на амортизационните норми за данъчни цели. Тези методи, подобно на методите на данъчния кредит и приспадането от облагаемата печалба, водят до намаляване на данъчното бреме върху възвращаемостта на инвестициите. Наред с мерките в областта на преките данъци се осъществяват и промени в областта на косвеното облагане, основно свързани със сроковете за възстановяване на данък върху добавената стойност.

Дейности:

- По-нататъшно намаляване на корпоративния данък печалба от 19,5% за 2004 г. на 15,0% за 2005 г. Сравнителният анализ показва, че данъчните ставки по корпоративния данък са едни от най-ниските в региона.
- Създаване на условия за по-нататъшно използване на инструментите на амортизационната политика, като:
 - Въвеждане на по-високи норми на амортизация за активи, вложени в "първоначална инвестиция", т.е. за създаване на ново предприятие или за разширяване на съществуващо предприятие;
 - Завишаване на годишната амортизационна норма до 50% за категория II – нови машини, производствено оборудване и апаратура, залегнало в ЗКПО от 2005г.;
 - Разширяване и обвързване на амортизационната политика с инвестиции, реализирани в производствени дейности и услуги, класифицирани като технологично интензивни и наукоемки.
- Оптимизиране на условията за ползване на данъчен кредит:

²³ Макроикономическа прогноза за развитието на България, с.3, Агенция за икономически анализи и прогнози, юни 2004 г., Бюджетна прогноза за периода 2006-2008г., приета от МС през юни 2005 г., с.15

- Съкращаването на сроковете за възстановяване на данъчния кредит;
 - Съкращаването на срока по съществуващата преференция за възстановяване на ДДС на износителите, които за последните 12 месеца са извършили износ на обща стойност повече от 30 на сто от общата стойност на всички извършени от тях доставки;
 - Въвеждане на нулева ставка на данъка при износа на услуги, в съответствие с принципите, възприети в ЕС;
- Определяне на правата и задълженията на данъкоплатците и данъчната администрация – предвиждане на санкции на лица, възпрепятствали износителите и чуждестранните инвеститори да се възползват от законово регламентирани им преференции във връзка със сроковете за възстановяване на ДДС;
 - Подобряване на процедурите по прилагане на споразуменията за избягване на двойното данъчно облагане;
 - Усъвършенстване на митническия и данъчния контрол;
 - Реформа на социално–осигурителните фондове (*Бюджетна прогноза за периода 2006-2008г. с. 15-16*).

Мярка 2: Усъвършенстване на финансовата среда за чуждестранните инвеститори и приравняването на условията за тях към тези за местните лица

Дейности:

- Усъвършенстване на разпоредбите за данъчното третиране на лихвите по депозити на чуждестранни физически лица за избягване на противоречие между Закона за корпоративно подоходно облагане (ЗКПО) и Закона за облагане на доходите на физически лица (ЗОДФЛ);
- Нормативно регламентиране на факта, че извършваните услуги от чуждестранно лице не водят до задължение за регистрация по ДДС в България, ако лицето няма обект в страната, свързан с дейността и тя не създава място на стопанска дейност в България.

Мярка 3: Специфични финансови инструменти за насърчаване на инвестициите

Специфичните финансови инструменти и действия за насърчаване на инвестициите следва да се базират изцяло на опита на успешно прилагани и доказали своята ефективност схеми за привличане на инвестиции в новите страни-членки на ЕС и в държави от Югоизточна Европа. Финансовите инструменти се прилагат в съответствие с условията за държавна помощ, съобразно директивите на ЕС и хармонизираното национално законодателство за държавните помощи. Държавната помощ се предоставя под формата на: субсидия, кредити при облекчени условия, данъчни облекчения, държавни гаранции, и др., приоритетно за регионално развитие, в зависимост от размера на инвестициите и други условия и изисквания към инвеститорите.

Фокусът се поставя върху насърчаване на първоначални инвестиции в:

- Дълготрайни материални активи - земя, сгради, машини, съоръжения;
- Нематериални активи, свързани с трансфер на технологии - придобиване на патенти, лицензии и ноу-хау;
- Инвестиции за създаване на нови предприятия, за разширяване на съществуващи предприятия или за започване на дейност, водеща до

- фундаментални промени на определен продукт или производство в съществуващи предприятия;
- инвестиции в научни изследвания и иновации, с особено внимание към МСП.

В тази мярка могат да се открият следните основни области на приложение на финансовите инструменти за насърчаване на инвестициите:

3.1. Насърчаване на инвестициите в икономически изостанали региони/ общини

Дейностите в тази област са свързани с отчитане на вътрешно-регионалните различия (между областите и общините в районите за планиране) при прилагане на финансовите мерки за насърчаване на инвестициите на база на регионалната карта за държавните помощи, като

Дейности:

- Прилагане на схеми за насърчаване на инвестициите (намаление и преотстъпване на данък печалба при инвестиции в дълготрайни материални и нематериални активи, в области/общини с безработица над средната за страната(напр. съгласно разпоредбите в ЗКПО /чл.60-61/);;
- Възможност за осигуряване на финансови средства за изграждане на елементите на техническата инфраструктура в съответствие със Закона за насърчаване на инвестициите и Правилника за неговото прилагане, като се има предвид и критериите за инвестиции в региони/общини с безработица над средната за страната и други.

3.2. Насърчаване на големи и приоритетни инвестиционни проекти

Насърчаването на големи и приоритетни инвестиционни проекти със значителен икономически интерес за страната се практикува много ефективно в почти всички европейски страни в съответствие с действащото законодателство за държавните помощи, приложимо и в България в съответствие със Закона за държавните помощи и Правилника за неговото прилагане.

Положителен пример в тази насока е предоставената през 2004 г. държавна помощ за големия инвестиционен проект “на зелено”, за изграждането на два завода за стъкло от турската компания “Шиседжам” в община Търговище - с най-висока безработица в страната през последните години.

Големите инвестиционни проекти се разглеждат и по смисъла на Закона за насърчаване на инвестициите, според който се предвиждат мерки за инвестиция от първи клас, като:

- Възможности за предоставяне на средства от държавния бюджет за изграждане на елементи на техническа инфраструктура, до границите на имота /ЗНИ, чл. 20/, Средствата от републиканския бюджет за изграждане на инфраструктура с цел насърчаване на инвестиции се предвиждат ежегодно със Закона за държавния бюджет на Република България.;
- Възможности за предоставяне на възмездно (без търг или конкурс) или безвъзмездно право на собственост или ограничени вещни права върху недвижим имот - частна държавна или общинска собственост, по искане на инвеститора, получил сертификат за първи клас /ЗНИ, чл. 18/.

3.3. Насърчаване на инвестициите в иновации и МСП

Дейностите в тази област са свързани основно с подкрепа на инвестициите в НИРД и иновации в МСП, на стартиращия иновационен бизнес. Подобряването на финансовата среда /например, данъчни облекчения/, които да насърчат създаването на малки и средни предприятия,

които ще инвестират в научни изследвания, ще бъдат двигател на новото разбиране на иновациите.²⁴ Факторът, който в най-голяма степен затруднява предприятията (според изследване направено за първи път през 2004 г. за иновативните предприятия в България от НСИ), е липсата на подходящи източници на финансиране. Инвестирането в разработката на нови изделия, технологии и тяхното внедряване е рисковата дейност и липсата на инструменти за рисковото финансиране оказва най-съществено влияние за ограничаване на обема на инвестициите за технологично обновяване, особено в МСП.

Дейности:

- Подкрепа за разработване на НИРД проекти (включително индустриални изследвания и пред-конкурентно развитие);
- Прилагане на диференцирано данъчно облагане или по-висока амортизационна норма за:
 - Малки и средни предприятия, които внедряват нови технологии;
 - Създаване и развитие на технологични паркове и инкубатори, при инвестиции в активи за обновяване и модернизирани на инфраструктурата на висшите училища и научни организации.
- Изграждане на схема за насърчаване на рисковия капитал, насочена към малките и средни предприятия, и др., в съответствие с НПИР до 2006 г. и НПП за следващия петгодишен период от 2007 г.

Прилагането на специфичните финансови мерки е свързано с действащите данъчни и други закони, с разработване на Програми с мерки за насърчаване на инвестициите в съответствие със ЗНИ и ЗДП, използване на институционални и други механизми.

²⁴ вж. също "Бюджетна прогноза за периода 2006-2008г., приета от МС през юни 2005 г., с.16

7. ФИНАНСОВО ОСИГУРЯВАНЕ НА МЕРКИТЕ ЗА НАСЪРЧАВАНЕ НА ИНВЕСТИЦИИТЕ

Стратегията за насърчаване на инвестициите в Република България, за периода 2005-2010 г. е дългосрочен документ със следните възможни източници за финансиране:

- Средства от държавния бюджет в рамките на определените за тази цел средства в Закона за държавния бюджет на Р България за съответната година;
- Предприсъединителните инструменти на ЕС, а от 2007 г. нататък – от Структурните фондове и Кохезионния фонд, в съответствие с Националния план за икономическо развитие до 2006 г. и Националния план за развитие за петгодишния период след 2007 г. и други;
- Специализирани фондове на национално и регионално (общинско) ниво като - Социален инвестиционен фонд, Специален фонд за инвестиции и дълготрайни активи към общинските съвети и др.;
- Средства на стопанските субекти, на общините, неправителствени организации и др.;
- Международните финансови институции и донори.

В Закона за държавния бюджет на Република България се предвиждат средства за насърчаване на инвестициите по ЗНИ, включително и целеви средства за извършване на инвестиционен маркетинг от Българската агенция за инвестиции.

В периода до присъединяването на България към ЕС ще бъде разработен Национален план за развитие на Република България (НПР) 2007-2013 г., който представлява дългосрочната публична инвестиционна програма на страната, обединявайки инвестициите във физически активи и човешки капитал.

8. РОЛЯ НА ИНСТИТУЦИИТЕ И НЕПРАВИТЕЛСТВЕНИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА СТРАТЕГИЯТА

Провеждането на държавната политика²⁵ в областта на инвестициите се осигурява от министъра на икономиката във взаимодействие с органите на изпълнителната власт чрез :

- Стратегията за насърчаване на инвестициите в страната, разработена в сътрудничество с органите на изпълнителната власт и заинтересовани неправителствени организации, която се приема от Министерския съвет;
- Програми с мерки за насърчаване на инвестициите;
- Разработване и предлагане на проекти на нормативни актове за насърчаване на инвестиционната дейност в страната;
- Участие в международни организации в областта на инвестициите, като министърът на икономиката представлява Република България.

В регионален аспект, областният управител осигурява провеждането на държавната политика на територията на областта като организира разработването на програми за насърчаване на инвестициите и координира тяхното изпълнение. Програмите се разработват в съответствие със стратегията за насърчаване на инвестициите и областната стратегия за развитие.

Българската агенция за инвестиции (БАИ) подпомага министъра на икономиката при осъществяване на държавната политика в областта на насърчаване на инвестициите, съобразно функциите си, определени с устройствения правилник, приет от Министерския съвет.

²⁵ Съгласно Закона за насърчаване на инвестициите (изм. и доп., бр. 37 от 4.05.2004 г., в сила от 4.08.2004 г.)

Съветът за икономически растеж (СИР), като консултативен орган към Министерския съвет (с Решение № 150 на МС, от 18 март 2002 г.), подпомага неговата дейност при определяне и провеждане на икономическата политика, включително и чрез разработване на проекти на икономически и правни механизми за насърчаване на инвестиционната дейност в страната.

В съответствие с тези функции Съветът за икономически растеж е органът, който осъществява координацията и мониторинга по изпълнението на Стратегията за насърчаване на инвестициите в Република България.

Отговорните институции за изпълнението на предвидените мерки в стратегията, както и участващите неправителствени и други организации са представени в приложение № 2.

9. МОНИТОРИНГ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА СТРАТЕГИЯТА

Мониторингът върху изпълнението на мерките и дейностите, включени в стратегията, ще се осъществява от Съвета за икономически растеж. По ред и начин определен от СИР се изготвят годишни доклади, в които се представя анализ и оценка на резултатите от осъществяване на планираните мерки в стратегията и при необходимост се предлагат решения за тяхната актуализация от компетентните органи.

Представените основни индикатори за оценка на резултатите от изпълнението на стратегията (Приложение 3) следва да бъдат детайлно разписани за изготвянето на годишните доклади.

ПРИОРИТЕТНИ ПРОЕКТИ В ОБЛАСТТА НА ТЕХНИЧЕСКАТА ИНФРАСТРУКТУРА ²⁶

1. ТРАНСПОРТНА ИНФРАСТРУКТУРА

Общоевропейски транспортен коридор № 4 (Дрезден/Нюрнберг – Прага – Виена/Братислава – Будапеща – Арад – Букурещ – Констанца/Крайова – София – Солун/Пловдив – Истанбул)

Общоевропейски транспортен коридор № 7 (Река Дунав)

Общоевропейски транспортен коридор № 8 (Бари/Бриндизи – Дурас/Вльора – Тирана – Кафасан – Скопие – София – Пловдив – Бургас/Варна)

- Пътната връзка Орменион – Свиленград – Бургас, осъществяваща връзка с коридори № 4, № 9 и Транс-европейската пътна мрежа;
- Бяла/Горна Оряховица – Плевен - София, осъществяваща връзка с коридори № 4 и № 9;
- Кафасан – Капстиче/Кристалопиги, осъществяваща връзка с Транс-европейската пътна мрежа.

Общоевропейски транспортен коридор № 9 (Хелзинки – Санкт Петербург – Москва/Псков – Киев – Любашевка – Кишинев – Букурещ – Димитровград – Александропулис)

Клон А: Одеса – Любашевка/Разделна

Клон В: Киев – Минск – Вилнюс – Клайпеда/Калининград

Общоевропейски транспортен коридор № 10 (Залцбург – Любляна – Загреб – Белград – Ниш – Скопие – Велес – Солун)

Клон А: Грац – Марибор – Загреб

Клон В: Будапеща – Нови Сад – Белград

Клон С: Ниш – София (Димитровград – Истанбул по коридор № 4)

Клон D: Велес – Прилеп – Битоля – Флорина – Виа Игнатия – Игуменица

Европейски коридор № 4

Значението на Европейски транспортен коридор № 4 се увеличи в края на 90-те години поради политическата криза и войната в Югославия. Коридорът беше единствената възможност за провеждане на сухопътен транспортен трафик между Югоизточна и Западна Европа. Това бе една от причините да бъдат планирани редица големи инфраструктурни проекти за реконструкция и ново строителство – моста Видин-Калафат, реконструкцията на железопътните връзки Мездра-Видин и Пловдив-Свиленград, автомагистралите Струма и Марица и др., като някои от тях вече се изпълняват.

²⁶ Представените инвестиционни проекти нямат изчерпателен характер и е необходимо да се имат предвид също цитираните стратегически, програмни и други документи, в които се съдържат инвестиционни проекти с такава значимост, както и предвидените средства.

Ключови инфраструктурни обекти за цялостното изграждане инфраструктурата на Европейски коридор № 4:

- Рехабилитация на Лот № 4 “Участъци от АМ Хемус” и Лот № 9 “Видин-Монтана” по направление на Европейски коридор № 4, включен в Програмата за рехабилитация на Транзитни пътища III, съфинансиран по линия на програма ИСПА. С изпълнението на Лот № 4, АМ “Хемус” ще бъде цялостно рехабилитирана;
- Изграждане на автомагистралите Струма и Люлин;
- Доизграждане на автомагистрала Марица- участък Оризово- Харманли;
- Изграждане на комбиниран мост на р. Дунав в района на Видин-Калафат по направлението на път Е- 79, съфинансиран по линия на програма ИСПА;
- Електрификация и реконструкция на жп линията Пловдив-Свиленград-турска/гръцка граница за скорост от 160 км /ч ,съфинансиран по линия на програма ИСПА;
- Подобряване състоянието на жп инфраструктурата в участъците София-Видин, София-Кулата и София- Пловдив, с цел увеличаване скоростта на движение;
- Развитие на летище София и летище Крумово ;
- Изграждане на терминали за комбинирани превози- в района на гр. София;
- Модернизация на ГКПП Видин.

Приоритетни проекти в средносрочен план (срок 2007 г.):

- Изграждане на автомагистрала Люлин: пътен възел Даскалово – Софийски околоръстен път, финансиран по линия на програма ИСПА;
- Изграждане на комбиниран граничен мост на р. Дунав при Видин-Калафат, по направление на път Е-79, съфинансиран по линия на програма ИСПА;
- Модернизация и електрификация на ЖП линия Пловдив-Свиленград за скорост 160 км/ч, съфинансиран по линия на програма ИСПА;
- Реконструкция, разширение и развитие на летище София, съфинансиран по линия на програма ИСПА;
- Рехабилитация на Лот № 4 “Участъци от автомагистрала Хемус” и Лот № 9 “Видин-Монтана” по направление на Европейски коридор № 4, включен в Програмата за рехабилитация на Транзитни пътища III, съфинансиран по линия на програма ИСПА. С изпълнението на Лот № 4, АМ “Хемус” ще бъде цялостно рехабилитирана.

Европейски коридор № 7

Развитието на плавателния път по р. Дунав и на българските речни пристанища има важно значение за икономическото развитие на крайбрежните територии. Ролята на р. Дунав като европейска транспортна магистрала, която осъществява връзка с вътрешно-каналната мрежа от плавателни пътища на Европа, както и с плавателните реки Рейн и Майн ще се засилва в бъдеще поради възможностите за осъществяване на по-бърза транспортна връзка между р. Дунав и Черно море, в сравнение с плавателния път през канала Черна вода- Констанца и през делтата на реката.

Ключови инфраструктурни обекти за цялостно изграждане инфраструктурата на Европейски коридор № 7:

- Развитие на пристанище Лом като обслужващо не само България, но и съседни страни, като Гърция и Македония;
- Изграждане на нови и модернизация на съществуващите фериботни пристанища;
- Изграждане на терминал(и) за комбинирани превози, отчитайки кръстопътното географско разположение.

Европейски коридор № 8

Общоевропейски транспортен коридор № 8 включва двете главни морски пристанища в Република България (Варна и Бургас) и осигурява сухопътната връзка между Черно и Адриатическо море. Развитието на железопътната част на коридора е забавена поради липсата на инвестиции за строеж на линията от страна на Република Македония. Големите инвестиционни проекти включват развитието на пристанищата, реконструкцията на железопътните линии Карнобат-Синдел, Радомир-Гюешево, Пловдив-Бургас, изграждане на железопътната връзка Гюешево-българо-македонска граница, строителството на частта Оризово-Бургас от автомагистрала Тракия и др.

Ключови инфраструктурни обекти за цялостно изграждане инфраструктурата на Европейски коридор № 8:

- Развитие на пристанище Бургас - продължаване на развитието на пристанището, вкл. изграждане на нов вълнолом и терминал за насипни товари до 2005 г.;
- Доизграждане на автомагистрала Тракия;
- Рехабилитация на Лот № 8, включващ пътни участъци: път I – 6 “Сливен – Бургас”, път I – 6 “Айтос – Бургас”, път I – 9 “Бургас – Варна” по направление на Европейски коридор № 8, включен в Програмата за рехабилитация на Транзитни пътища III, съфинансиран по линия на програма ИСПА. С включването на тези пътни участъци приключва рехабилитацията на Общо-европейски транспортен коридор № 8 на територията на страната, от Поповица до Бургас.
- Развитие и модернизация на инфраструктурата на пристанище Варна – Изток и Варна –Запад особено предвид потенциала на пристанището като важен пункт за осъществяване на комбинирани превози в рамките на Европа и Азия;
- Модернизация на жп линиите по направлението на транспортния коридор, с цел повишаване участъковите скорости на движение- Карнобат-Варна, Радомир-Гюешево, Пловдив-Бургас и София - Г.Оряховица;
- Изграждане на жп връзката между България и Македония – Гюешево - Крива паланка;
- Модернизация и организиране на ГКПП в пристанищата във Варна и Бургас като бъдеща външна граница на ЕС.

Приоритетни проекти в средносрочен план (срок 2007 г.):

- Развитие на пристанище Бургас – продължаване реализацията на плана за развитие на пристанището, вкл. изграждане на нов вълнолом и терминал за насипни товари;

- Доизграждане на автомагистрала “Тракия”;
- Рехабилитация на Лот № 8, включващ пътни участъци: път I – 6 “Сливен – Бургас”, път I – 6 “Айтос – Бургас”, път I – 9 “Бургас – Варна” по направление на Европейски коридор № 8.

Европейски коридор № 9

Общоевропейски транспортен коридор № 9 има важно значение за обвързването на Балтийското крайбрежие на Северна Европа с Югоизточна Европа, респ. Черно и Средиземно море. Развитието на пътната част на коридора е приоритет в транспортната политика на Румъния и Гърция. Поради тази причина българското правителство е предприело редица мероприятия за подобряване на пътната инфраструктура в рамките на коридора.

Ключови инфраструктурни обекти за цялостно изграждане инфраструктурата на Европейски коридор № 9:

- Строителство на подходен път при българо-гръцката граница към ГКПП Маказа;
- Разработване на проект за строителството на тунел под “Шипка”, целящ избягването на най-тесното място от пътния участък на Европейски транспортен коридор IX на българска територия;
- Осъвременяване и рехабилитация на съществуващите участъци от пътен Коридор № 9, включени в Програмата “Транзитни пътища”;
- Подобряване параметрите на железопътната инфраструктура на главната ЖП линия Русе- Димитровград;
- Развитие инфраструктурата на международното речно пристанище Русе, с цел използване на потенциала за комбинирани превози, включително по река Дунав и мрежата от вътрешни водни пътища на Европа.

Приоритетни проекти в средносрочен план (срок 2007 г.):

- Рехабилитация на Лот № 3 “Казанлък - Стара Загора” по направление на Европейски коридор № 9, съфинансиран по линия на програма ИСПА;
- Изграждане на подходния път към българо-гръцката граница при ГКПП Маказа.

Европейски коридор № 10

Общоевропейски транспортен коридор № 10 представлява най-късата транспортна връзка между страните от Югоизточна, Централна и Западна Европа. Трасето му на българска територия съвпада до голяма степен с трасето на коридор № 4. Повторното отваряне на традиционния път към Централна Европа след преодоляването на последиците от конфликта в бивша Югославия премахва зависимостта на пътния и железопътния трафикопоток от единствената възможност (през Русе-Гюргево) и дава достъп до две допълнителни алтернативи – Коридор № 4 (с новия мост над р. Дунав при град Видин) или Коридор № 10.

Ключови инфраструктурни обекти за цялостно изграждане инфраструктурата на Европейски коридор № 10:

- Строителството на автомагистрала София – Ниш по Коридор № 10 е един от приоритетните проекти от европейско значение. Той представлява част от Транс-европейската магистрала “Север-Юг” (ТЕМ), свързваща страните от Централна и Източна Европа и Близкия Изток;
- Модернизация на ЖП линията от София до границата с Република Сърбия;
- Реконструкция с магистрален габарит на път Е-80 в участъка от околновръстен път София до Калотина;
- Реконструкция с магистрален габарит на Северната и Южната дъга на Софийския околновръстен път;
- Подобряване на териториалната организация и реконструкция на ГКПП Калотина.

Приоритетни проекти в средносрочен план (срок 2007 г.):

- Модернизация на ЖП линията от София до границата с Република Сърбия;
- Реконструкция с магистрален габарит на път Е-80 в участъка от околновръстен път София до Калотина;
- Реконструкция с магистрален габарит на Северната и Южната дъга на Софийски околновръстен път;
- Изграждане на автомагистрала Люлин:пътен възел Даскалово- Софийски околновръстен път”, финансиран по линия на програма ИСПА.
- Подобряване на териториалната организация и реконструкция на ГКПП Калотина.

2. ЕНЕРГЕТИКА

Приоритетни енергийни инфраструктурни проекти:

- Изграждане на нови електропроизводствени мощности на ядрено гориво и местни въглища, при запазване на съотношението на използваните енергийни ресурси в енергийния баланс, което се счита за оптимален (съгласно приетата Енергийна стратегия на Република България):
 - Проект “Изграждане на нова ядрена мощност на площадката на АЕЦ “Белене” – изграждане на 2 блока по 1 000 MW;
 - Проект “Изграждане на мощност на площадката на ТЕЦ “Марица Изток 1” – предвижда изграждането на нова заместваща мощност от 670 MW – два блока по 335 MW и сероочистващи инсталации към тях.
- Модернизация на електропроизводствени мощности на ядрено гориво:
 - Проект “ Модернизация на бл. 5 и 6 на АЕЦ Козлодуй” – състои се от поредица модификации с цел подобряване безопасността, възможностите за експлоатация и надеждността на блоковете.
- Рехабилитация и модернизация на ключови топло и електропроизводствени мощности за удължаване експлоатацията им и изпълнение изискванията на екологичното законодателство на ЕС по отношение на енергийния сектор (Директива 2001/80/ЕС):

- Проект “Рехабилитация на ТЕЦ “Марица Изток 3” – смесено дружество с Entergy – рехабилитация на 4 блока по 210 MW и изграждане на сероочистващи инсталации към тях;
 - Проект “Рехабилитация на блокове 1-4 на ТЕЦ “Марица Изток 2” - рехабилитация на 4 блока по 150 MW и изграждане на сероочистващи инсталации към тях;
 - Проект “Изграждане на сероочистващи инсталации на блокове 5 и 6 на ТЕЦ “Марица Изток 2”, *съфинансиран по линия на програма ИСПА*;
 - Проект “Рехабилитация на блок 3 на ТЕЦ “Русе – Изток” – цели се удължаване живота на блок № 3 чрез замяна и модернизиране на части от котела и подобряване на неговия коефициент на полезно действие.
- Инвестиционни проекти, предназначени за ново хидроенергийно строителство:
 - Проект “Изграждане на хидровъзел “Цанков камък” – изграждане на нова централа с мощност 80 MW - язовир и деривационна ВЕЦ;
 - Проект “Изграждане на язовир “Яденица”.
- Инвестиционни проекти, предназначени за рехабилитация на ВЕЦ:
 - Проект “Рехабилитация на Каскада “Арда” – включва три енергийни стъпала, разположени в средното и долно течение на р. Арда;
 - Проект “Рехабилитация на ВЕЦ “Орфей” и ВЕЦ “Кричим”;
 - Проект “Рехабилитация на ВЕЦ “Тешел” – увеличаване мощността на турбините, създаване на възможност за управление на централата от Централно диспечерско управление, удължаване живота на машините и съоръженията.
- Изграждане, разширяване и модернизация на националната електропреносна инфраструктура, необходима за износа на българска електроенергия към региона на Югоизточна Европа и ЕС - Проект Енергия 2.
- Изграждане на междусистемни електропроводи:
 - Проект “Изграждане на междусистемен електропровод 400 kV между Р България и Р Македония”;
 - Проект “Изграждане на междусистемен електропровод 400 kV между Р България и Р Гърция”.
- Проект за изграждане на газопровод от Каспийския регион, Иран и Близкия изток през Турция, България, Румъния, Унгария до Австрия и оттам до Централна и Западна Европа – НАБУКО.
- Проекти на нефтопроводи: Бургас – Александруполис (Гърция) и Бургас – през Р Македония – Вльора (Албания) (част от енергийната инфраструктура на Европейски коридор № 8).
- Изграждане на енергийната инфраструктура по трасето на Европейски коридор №8 България – Р Македония – Албания – Италия, която включва междусистемни електроенергийни връзки, нефтопровод и газопровод за доставки на природен газ от Русия, а на по-късен етап и от Каспийския регион и Иран за Италия, Р Македония и Албания.

- Изграждане на газопровод между Р България и Сърбия и Черна Гора.
- Изграждане и разширяване на електроенергийните и газовите междусистемни връзки в Югоизточна Европа. Възможността за износ на електроенергия и транзита на природен газ до всички страни от Югоизточна Европа, Италия, Средна и Западна Европа определя българския интерес за укрепването и изграждането на електроенергийни и газови междусистемни връзки, както и на газовата инфраструктура за пренос и транзит на природен газ.
- Инвестиционни проекти, предназначени за рехабилитация на топлофикационни дружества:
 - Проект “Рехабилитация на “Топлофикация София” АД”;
 - Проект “Рехабилитация на “Топлофикация Перник” ЕАД”;
 - Проект “Изграждане на котел на кипящ слой и инсталация за десулфуризация към котел № 5 в ТЕЦ “Република” – “Топлофикация Перник” ЕАД”
 - Проекти за рехабилитация на топлопреносната мрежа в топлофикационните дружества.
- Инвестиционни проекти, предназначени за изграждане на инсталации за комбинирано производство на електрическа и топлинна енергия за топлофикационните дружества в Плевен, Велико Търново, Бургас, Пловдив, Габрово, Варна и Шумен.

3. ВОДОСНАБДЯВАНЕ И КАНАЛИЗАЦИЯ

Приоритетни инфраструктурни проекти:

- Надграждане преливника на язовир “Среченска бара”;
- Изграждане на пречиствателна станция за питейна вода (ПСПВ) на язовир “Тича” за водоснабдяване на гр. Шумен;
- Реконструкция на магистрален водопровод от яз. ”Тича” до ПСПВ;
- Доизграждане на язовир ”Пловдивци” и ПСПВ за водоснабдяване на гр. Мадан и гр. Рудозем;
- Доизграждане на язовир “Нейковци” и ПСПВ за водоснабдяване на гр. Трявна;
- Доизграждане на язовир ”Кюстендил” и ПСПВ за гр. Кюстендил.
- Доизграждане на ПСПВ –гр. Сливен;
- Доизграждане на ПСПВ –яз. Тракиец, гр. Хасково;
- Доизграждане на ПСПВ –гр. Дупница;
- Изграждане на малки водоснабдителни обекти с местно значение за населени места с режим на водоснабдяване.

ИНСТИТУЦИИ И ОРГАНИЗАЦИИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА СТРАТЕГИЯТА

Насоки и мерки	Институции и организации
Насока 1: Усъвършенстване на общата административна и нормативна среда	
Мерки:	
1. Продължаване на процеса на оптимизиране на регулативните режими.	МИ, НС, ресорни министерства, органи на местното самоуправление
2. Ускоряване и разширяване въвеждането на административното обслужване на едно гише на национално и местно ниво по институции.	МС, НС, общински съвети
3. Извършване на реформа в системата за търговска регистрация.	МП, МИ, ВСС
4. Въвеждане на нови способи за разрешаване на търговски спорове (медиация) и подобряване условията за развитие на търговския арбитраж в България.	МП, съдебна система
5. Извършване на реформа в системата за принудително изпълнение.	съдебна система
6. Оптимизиране на производството по несъстоятелност.	МП, МФ, МИ, съдебна система
7. Въвеждане на практиката за анализ и оценка на въздействието на законодателството.	МИ, МС, ИПИ
8. Развитие на законодателството за финансова децентрализация.	МС, МРРБ, МФ, Икономически и социален съвет, НСОРБ, органи на местното самоуправление
Насока 2: Развитие на техническата инфраструктура	
Мерки:	
1. Подобряване на законодателната рамка за насърчаване на публично-частните партньорства за изграждане, реконструкция и модернизация на линейните и точкови обекти на техническата инфраструктура.	МИ, МРРБ, МЕЕР, МТС, МОСВ, МФ
3.1. Транспортна инфраструктура	
2. Развитие и модернизация на инфраструктурата на европейските транспортни коридори (№ 4, 7, 8, 9 и 10), преминаващи през територията на България.	МТС, МРРБ, ИА "Пътища", МВР
3. Реконструкция и модернизация на пътната мрежа от II и III клас.	МРРБ, ИА "Пътища"
4. Устойчиво подобряване на експлоатационното състояние на общинските пътища.	МРРБ, органи на местното самоуправление
3.2. Енергетика	
5. Гарантиране сигурността на енергийните доставки.	МЕЕР
6. Либерализация на пазара на енергийния сектор.	МЕЕР
7. Повишаване на енергийната ефективност.	МЕЕР
8. Опазване на околната среда.	МЕЕР, МОСВ
9. Подобряване изградеността на енергийната инфраструктура.	МЕЕР
3.3. Далекосъобщения (телекомуникации)	
10. Доизграждане и модернизация на фиксираната мрежа чрез по-нататъшна цифровизация с оглед достигане на европейските стандарти.	МТС, МФ
11. Разширяване предоставянето на универсалната далекосъобщителна услуга в условията на пълна	МТС, КРС

либерализация на пазара.	
12. Развитие на спътниковите съобщения.	МТС, КРС, А” РСИКТ”
13. Развитие на мобилните мрежи и услуги - въвеждане на мобилни комуникации трето поколение (UMTS).	МТС, МО, МФ, КРС
14. Въвеждане на широколентови цифрови технологии за пренос на информация.	МТС, А “РСИКТ”
15. Доизграждане на далекосъобщителната инфраструктура с оглед осигуряване на оперативна съвместимост с телекомуникационните мрежи на страните-членки на НАТО.	МС, МТС, А “РСИКТ”, МО, МФ
16. Предоставяне на далекосъобщителни услуги в икономически слабо развити райони.	МТС, КРС, А” РСИКТ”
3.4. Водоснабдяване и канализация	
17. Подобряване на качеството на инфраструктурата, отчетността и управлението на ВиК сектора.	МРРБ, МОСВ
Насока 3: Повишаване качеството на работната сила	
1. Разработване на цялостна рамка и стратегия за привеждане на работната сила в съответствие с новите потребности на икономиката и инвеститорите.	МС, МТСП, АЗ, НСТС, НСНЗ, НКСПКРС, ККРВМЖ, МИ, МФ, МОН, МРРБ, МЗГ, ММС, НОИ, организации на работодателите и работниците, НПО
2. Подобряване на образователното равнище съобразно потребностите на икономиката и инвеститорите.	МС, МТСП, АЗ, НСТС, НСНЗ, НКСПКРС, ККРВМЖ, МИ, МФ, МОН, МРРБ, МЗГ, ММС, НОИ, организации на работодателите и работниците, НПО
3. Създаване на връзки между системата на висшето образование и пазара на труда.	МС, МТСП, АЗ, НСТС, НСНЗ, НКСПКРС, ККРВМЖ, МИ, МФ, МОН, МРРБ, МЗГ, ММС, НОИ, организации на работодателите и работниците, НПО
4. Създаване на условия за предприемаческа активност във висшите училища и научните организации.	МС, МТСП, АЗ, НСТС, НСНЗ, НКСПКРС, ККРВМЖ, МИ, МФ, МОН, МРРБ, МЗГ, ММС, НОИ, организации на работодателите и работниците, НПО
5. Създаване на условия за непрекъснато професионално обучение.	МС, МТСП, АЗ, НСТС, НСНЗ, НКСПКРС, ККРВМЖ, МИ, МФ, МОН, МРРБ, МЗГ, ММС, НОИ, организации на работодателите и работниците, НПО
Насока 4: Регионална политика за насърчаване на инвестициите	
1. Подобряване на инфраструктурата, свързана с развитие на бизнеса.	МРРБ, МИ, МФ, областни администрации, местни власти, регионални сдружения на общините, НСОРБ
2. Подобряване на регионалната и местна икономическа и инвестиционна активност.	МИ, МРРБ, МТСП, организации на работодателите, синдикати
3. Развитие на периферните региони.	МРРБ, МИ, областни администрации, местни власти, регионални сдружения на общините, НСОРБ
4. Привличане на инвестиции за развитие на селските райони.	МЗГ, Държавен фонд “Земеделие”, Агенция САПАРД
5. Създаване и развитие на индустриални зони/паркове и инкубатори	МИ, МРРБ, МФ, органи на местното самоуправление, регионални бизнес организации
6. Развитие на системата за стратегическо планиране и устройство на територията.	МС, МРРБ, областни администрации, местни власти, регионални сдружения на общините, НСОРБ, НПО, БАРДА, регионални бизнес организации, синдикати

Насока 5: Подкрепа на инвестициите в иновации и във високотехнологични дейности	
1. Насърчаване на инвестициите в дейности, повишаващи иновационния капацитет на българската икономика.	МИ, МОН, МФ, БАН, НПО, бизнес организации
2. Стимулиране създаването и прилагането на регионални иновационни стратегии.	МИ, МФ, МРРБ, органи на местното самоуправление, НПО
3. Изграждане и развитие на технологични паркове и инкубатори за стартиращи малки и средни предприятия.	МИ, МФ, МТС, МРРБ, органи на местното самоуправление, НПО
4. Насърчаване използването на информационните технологии от бизнеса и администрацията.	КЦИКУТ, МТС, А"РСИКТ", органи на местното самоуправление, НПО
5. Подпомагане изграждането и функционирането на електронно правителство (е-правителство).	Министъра на държавната администрация, МФ, КЦИКУТ, МТС, А "РСИКТ"
6. Осигуряване на широк достъп до услугите на информационното общество и насърчаване на използването им.	МТС, А"РСИКТ", МОН, органи на местното самоуправление, НПО
Насока 6: Инвестиционен маркетинг	
1. Определяне на необходимите механизми и партньори за разработване и осъществяване на маркетингова стратегия за привличане на инвестиции.	БАИ, МИ
2. Избор на сектори с висока добавена стойност съобразно конкурентните предимства на България, които да бъдат популяризирани сред потенциалните инвеститори.	МИ, БАИ
3. Идентифициране на конкретни държави и конкретни инвеститорски кръгове в чужбина и България.	БАИ, МИ, българските дипломатически представителства в чужбина
4. Разработване на единно маркетинговото послание за България ("бренд").	БАИ, МИ
5. Разработване и осъществяване на национална стратегия за инвестиционен маркетинг.	БАИ, МИ, българските дипломатически представителства в чужбина
6. Разработване на комуникационни механизми и канали за популяризиране на стратегията за насърчаване на инвестициите.	БАИ, МИ, представителства на България в чужбина
Насока 7: Подобряване на финансовата среда за инвеститорите	
Мерки:	
1. Подобряване на общата финансова среда.	МФ, МИ, МРРБ, НПО
2. Усъвършенстване на финансовата среда за чуждестранните инвеститори за приравняването им към тези на местните лица.	МФ, МИ, МРРБ, НПО
3. Специфични финансови инструменти за насърчаване на инвестициите: 3.1 В икономически изостанали региони и общини; 3.2 Големи и приоритетни инвестиционни проекти; 3.3 В иновации и МСП	МИ, МФ, МРРБ, БАИ, областни и общински администрации, НПО и др.

ИНДИКАТОРИ ЗА МОНИТОРИНГ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА СТРАТЕГИЯТА

Насока 1. Усъвършенстване на административната и нормативната среда за насърчаване на инвестициите

- Степен на изпълнение на програмата за облекчаване на лицензионните, разрешителните и регистрационни режими на национално ниво – в %;
- Повишаване на удовлетвореността на бизнеса от получаваните административни услуги от страна на централната и местната власт – на база на представителни проучвания;
- Степен на покритие на администрацията за осигуряване на едно място за достъп до услуги – в %;

Насока 2. Подобряване на техническата инфраструктура за инвестициите

2.1. Транспортна инфраструктура

- Дължина на изградените автомагистралаи – в км;
- Дължина на рехабилитираните автомагистралаи – в км;
- Дължина на рехабилитираните пътища (с еквивалентна ширина) – в км;
- Дължина на реконструираниите пътища (с еквивалентна ширина) – в км;
- Дължина на пътищата (с еквивалентна ширина) реконструирани за натоварване 11 тона/ос – в км;
- Дължина на реконструираниите ЖП линии – в км;
- Дължина на ЖП линиите с повишена участъкова скорост – в км;
- Реконструирани пътни съоръжения - брой, в т.ч. малки и големи - мостове, тунели;
- Брой на реконструираниите и изградени нови корабни места;
- Брой на реконструираниите писти за излитане и кацане;
- Брой на изградените нови пътнически и карго терминали;
- Брой на реконструираниите пътнически и карго терминали;
- Брой на летищата с подобрена система за излитане и кацане при лоши метеорологични условия;
- Брой на изградените терминали за комбинирани превози.
- Други съгласно действащите стратегически и програмни документи в тази област.

2.2. Енергетика

- MW изградени нови мощности – ядрени, ТЕЦ, ВЕЦ, ВЕИ;
- MW рехабилитирани мощности– ядрени, ТЕЦ, ВЕЦ, ВЕИ;
- MW изградени комбинирани мощности;
- Дължина на изградени топлопреносни мрежи – в км;
- Дължина на рехабилитирани топлопреносни мрежи – в км;
- Дължина на изградени и рехабилитирани електропроводни мрежи – в км;
- Дължина на изградени газопроводни мрежи – в км.
- Други съгласно действащите стратегически и програмни документи в тази област.

2.3. Далекосъобщения (телекомуникации)

- Степен на хармонизация на Националния план за разпределение на радиочестотния спектър с европейското честотно разпределение;
- Степен на цифровизация на фиксираната мрежа;
- Брой на мобилните оператори, брой на потребители на мобилни услуги;
- Брой нови далекосъобщителни услуги;
- Брой Интернет потребители;
- Брой изградени телецентрове и Интернет центрове.
- Други съгласно действащите стратегически и програмни документи в тази област.

2.4. Водоснабдяване и канализация (ВиК)

- Дължина на реконструираната и модернизирана ВиК инфраструктура – в км;
- Ниво на покритие с водоснабдителни услуги;
- Качество на питейната вода
- Непрекъснатост на водоснабдяването;
- Общи загуби на вода във водоснабдителните системи и срокове за тяхното намаляване;
- Аварии на водоснабдителната система;
- Ниво на покритие с канализационни услуги;
- Качество на суровите отпадъчни води и на пречистените отпадъчни води;
- Аварии на канализационната система;
- Социално поносима цена на ВиК услугите.

Насока 3. Повишаване качеството на работната сила

- Брой изградени центрове за консултации към висшите училища - за професионална реализация и развитие на кариерата на студентите;
- Брой заети лица, преминали през курсове за професионално обучение.
- Повишаване на удовлетвореността на местни и чуждестранни инвеститори от образователното и квалификационно равнище на работната сила /анкетни проучвания/.

Насока 4. Регионална политика за насърчаване на инвестициите

- Брутен вътрешен продукт (БВП) и брутна добавена стойност (БДС) на човек от населението по райони за планиране, области и общини;
- Темп на нарастване на БВП и БДС на човек от населението в районите за планиране и областите, които имат стойности под средните за страната;
- Обем на инвестициите (общо и на човек от населението) по райони за планиране, области и общини;
- Обем на инвестициите (общо и на човек от населението) в районите за планиране и областите, които имат стойности под средните за страната в предходната година;
- Равнище на безработица в районите за планиране, областите и общините, които имат стойности под средните за страната в предходната година;
- Брой новонаети лица, които са в пряка зависимост от реализирани нови инвестиции – по области и общини;
- Брой новонаети лица, които са индиректен резултат от реализирани нови инвестиции – по области и общини.

Насока 5. Подкрепа на иновациите и инвестициите във високотехнологични дейности

- Брой проекти, подкрепени от Националния иновационен фонд и ефект от реализацията им;
- Създадени и функциониращи технологични центрове, технологични паркове и инкубатори и ефект от функционирането им;
- Практическа значимост на изпълнявани регионални иновационни стратегии-проучвания;
- Обем на привлечените инвестиции в научно-изследователска и развойна дейност;
- Брой създадени нови работни места за висококвалифицирани специалисти;
- Брой новосъздадени технологично-ориентирани МСП.

Насока 6. Инвестиционен маркетинг

- Брой генерирани посещения в България и инвестиционни проекти, съотнесен към броя организирани инвестиционни семинари в страната и чужбина – в %;
- Брой уникални посещения и хитове в Интернет страници, посветени на възможностите за инвестиране в България;
- Брой разпространени сред потенциални инвеститори рекламни материали (брошури, компакт дискове и т.н.) към общ брой произведени рекламни материали – по видове, в %;
- Брой статии и реклами в подбрани средства за масово осведомяване в България и чужбина;
- Мнения на местни и чуждестранни инвеститори относно инвестиционния климат в България – посредством анкетни проучвания;
- Мнения в аналитични доклади на международни финансови институции, други международни организации, класации на международни рейтингови агенции и т.н. относно възможностите за инвестиране в България.

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ

А "РСИКТ"	Агенция "Развитие на съобщенията и информационните и комуникационни технологии"
АЗ	Агенция по заетостта
БАИ	Българска агенция за инвестиции
БАРДА	Българска асоциация на агенциите за регионално развитие и бизнес центрове
БИБА	Българска международна стопанска асоциация
ВСС	Висш съдебен съвет
ЗКПО	Закон за корпоративното подоходно облагане
ЗДДС	Закон за данък добавена стойност
ЗНИ	Закон за насърчаване на инвестициите
ИА "Пътища"	Изпълнителна Агенция "Пътища"
ККРВМЖ	Консултативна комисия за равни възможности на мъжете и жените
КРС	Комисия за регулиране на съобщенията
КЦИКУТ	Координационен център по информационни, комуникационни и управленски технологии
МВР	Министерство на вътрешните работи
МЕЕР	Министерство на енергетиката и енергийните ресурси
МЗГ	Министерство на земеделието и горите
МИ	Министерство на икономиката
ММС	Министерство на младежта и спорта
МО	Министерство на отбраната
МОН	Министерство на образованието и науката
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МП	Министерство на правосъдието
МРРБ	Министерство на регионалното развитие и благоустройството
МС	Министерски съвет
МСП	Малки и средни предприятия
МТС	Министерство на транспорта и съобщенията
МТСП	Министерство на труда и социалната политика
МФ	Министерство на финансите
НКСПКРС	Национален консултативен съвет за професионална квалификация на работната сила
НИРД	Научноизследователска и развойна дейност
НПИР	Национален план за икономическо развитие
НПР	Национален план за развитие
НОИ	Национален осигурителен институт
НПО	Неправителствени организации
НС	Народно събрание
НСИ	Национален статистически институт
НСНЗ	Национален съвет за насърчаване на заетостта
НСОРБ	Национално сдружение на общините в Република България
НСТС	Национален съвет за тристранно сътрудничество
РОП	Регионална оперативна програма (от НПИР)
ЦИЕ	Централна и Източна Европа